"VIENYBE LIETUVNINKU"
IŠEINA KAS SEREDA
Brooklyn New York.
Prenumerata metams:
Suvienytose Valstijose $2.00
Europoje ir kitur $3.00
Kanadoje $2.50
Prenumerata mokama iš viršaus. Prenumerata metams skaitosi nuo laiko užsirašymo, ne nuo Naujų Metų.
Apgarsinimų kainų klauskite laišku:
J.J. Paukszlis ir Co. (Inc.)
120-124 GRAND St.
BROOKLYN NEW YORK.

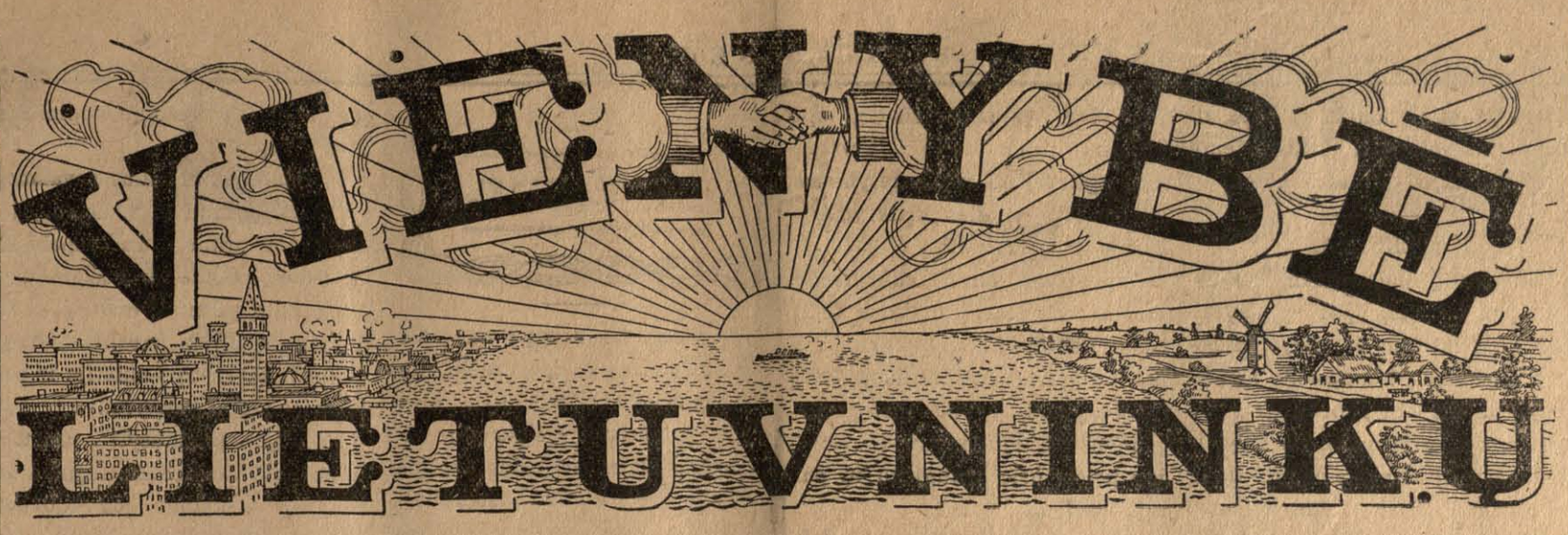

"VIENYBE LIETUVNINKU"
PUBLISHED
EVERY WEDNESDAY.
Brooklyn New York.
Yearly subscribtion rate:
In the United States ... $2.00
To Foreign Countries .. $3.00
To Canada $2.50
Advertising rates on application.
Address all communications to the publishers:
J. J. Paukszlis & Co.(Inc.)
120-124 GRAND St.
BROOKLYN NEW YORK.

Visuomenės, literaturos ir politikos savaitinis laikraštis.

Nr. 21. Brooklyn, N. Y. 21 d. Gegužio (May) 1913 m. Metai XXVIII.
ENTERED AS SECOND CLASS MATTER OCTOBER 23, 1907, AT THE POST OFFICE AT BROOKLYN, N. Y., UNDER ACT OF MARCH 3-RD, 1879.

KOKIAS KNINGAS REIKIA SKAITYTI?

Svarbus yra daiktas klausti paties savęs, atsižvelgiant į savo profesiją: kokias kningas mes turime skaityti? Tas klausimas todel yra svarbu, kad jis yra lygus klausimui: kaip pasiekti mokslą bei vispusišką išsilavinimą? Nuo tinkamo išrišimo šito klausimo priklauso kiekvieno žmogaus gerovė ant šios žemės, galop kilimas ir civilizacija visos žmonijos, nes visa žmonija susideda juk iš atskirų tautų, o tautos — iš atskirų asmenų. Kiekvienos tautos sąnarys privalo rupinties apie gerovę ir apšvietimą tik savo tautos, o ne svajoti apie pakėlimą apšvietos tarpe visos žmonijos, nes jei kiekviena tauti rupįsis apie savuosius reikalus, tai galop iš visų tautų pasidarys tobulas kunas, t. y. žmonija.

Daug žmonių gyvena geriausiuose namuose, valgo gardžiausius valgius, nešioja puikiausias drapanas, o skaito prasčiausias kningas, t. y. jie savo protui bei dvasiai suteikia visai netinkamą peną. Jiems viena kninga yra gera, kaip ir kita.

Jei kas nepaiso ir nenaudojas didelėmis, t. y. svarbiomis delei išlavinimo žmogaus proto, pasaulio kningomis, kaltė yra jame, o ne kningose, bet jis turėtų realizuoti žmogiškos pažinties platumą ir suprasti, kad visų amžių protingiausi ir garsiausi balsai neatneša jam jokios žinios.

Senesnysis Plinijus aštuonioliką šimtų metų atgal buvo pripratęs sakyti, kad joki kninga nėra visai bloga, ir visad nors dalį jos galima skaityti su nauda. Tas gal buvo tiesa protavime Plinijaus laikuose, bet ta tiesa jau nustojo savo svarbos šiose dienose.

Musų laikuose yra daug „nomadiškų" bei „linksmų" skaitytojų, kurie mėgsta skaityti, kaip cigonai gyvena, visokius juokus ir plepalus ir tam panašias tuščio turinio kningas; jie skaito jas tik praleidimui laiko, be jokio prakilnesnio siekio ir naudos. Šitokis skaitymas yra bereikalingas proto ir laiko eikvojimas. Paviršutiniškas gi skaitymas — tai šokinėjimas nuo vienos kningos ant kitos. Kaip mes negalime išgerti iš marių viso vandens, taip negalime perskaityti ir visų kningų. Taigi mes turime pasirinkti, kokias kningas pirmiausiai mums reikia skaityti. Niekados neskaitykime aklai, — žinokime, apie ką mes skaitome ir stengkimės atskirti gerą kningą nuo blogos, kaip grudus nuo pelų. Turėkime apribotą stengimąsi ir siekimą. Neskaitykime visas kningas, kurios tik patenka į musų rankas, bet, kad šiokiu ar tokiu budu dažinosime, kurias kningas turėtumėm skaityti, pasiženklinkime jas, kad neužmirštumemėm. Rinkdami gerų kningų surašą, mes suformuosime savo kursą ir padarysime kuogeriausiai skaitymui tinkamą rinkinį.

Neskaitykime naujas pagirtinas kningas, bet verčiau sekime šiuos Emerson'o patarimus: „Niekados neskaityk kningos, kuri neturi vienų metų senumo; niekados neskaityk bent-kokios kningos, o tiktai geras ir garsių rašytojų kningas; niekados neskaityk ko-nors, kaip tik tą, kas tau patinka. Pildydami šiuos nurodymus, mes panaikįsime daugybę balsiai trimituojančių kningų. Nėra ganėtinas užtikrinimas skaityme naujos kningos, bet senų kningų vertybė yra gerai ir plačiai žinoma, ir mes nepadarysime klaidų jas skaitydami.

Daugybė senų kningų yra visados naujos, bet taip-pat yra ir senų kningų, kurios kitą sykį buvo principinėmis ant historiškų ir techniškų subjektų, o dabar jos yra panaikintos, kaip praėjusių metų kalendoriai. Todel bukime tikri tuo, ką mes skaitome, kad tai yra užtikrinimas iš geriausių skaitymų. Skaitykime tokias kningas, iš kurių galime parodyti jų vertybę savo pačių ir kitų naudai. Skaitykime kningas del savęs ir nelaukime užganėdinimo iš kitų žmonių skaitymo įspudžių. Kningos kningoms retai yra naudingos, jei niekas neskaito jųjų darbus. Siauro proto žmonės sako, kad menkos vertės kninga pastoja didelės vertės ir garsinga tik per tai, kad ją skaito daugybė žmonių, bet delko ją skaito, jie nepasako. Mažos vertės ir tuščios kningos, nors milijonai žmonių jas skaitytų, niekados nepaliks garsingomis, kurių balsai skambėtų per amžius. Šiandien jos gali trimituoti garsingai, bet rytoj jųjų trimituojantis garsingumas miršta ir išnyksta, kaip nebuvęs, nepalikdamas jokio aido.

Pasirinkime skaitymui tas kningas, kurios yra kompetentiškų žmonių patvirtintos protavimui, bet vėl turėkime atmintyj, kad protingiausias žmogus negali parinkti kningas, kurios geriausiai tiktų kitiems, kiekvienas turi pasirinkti kningą pagal savo noro. Žmonės visados linksmai rekomenduoja kningas, kurios atnešė jiems vaisius, bet jie negali tikrai pasakyti, kad jos atneš mums vaisius. Mes turime patįs susijieškoti kningas, kokių musų protas reikalauja, — kits nieks negali to padaryti. Bet mes nebijokime paklausti kito, kuris žino daugiaus už mus apie jas. Nėra geriausios informacijos, kurią žmonės galėtų suteikti, kaip kningos, nes jos noriai suteikia mums įvairias žinias ir išriša visokius musų gyvenimo bei plataus mokslo klausimus.

Surasti, kokios yra geros kningos, nėra sunkus daiktas, bet surasti kokios kningos yra mums geriausios — reikalauja pažinimo savęs, kas užima ilgą gyvenimo studijavimą. Skaityme mes turime jausti savo linkmę, mes negalime pasakyti, kas yra mums geriausia už viską. Mes pirmiausiai turime susipažinti su savo paties protu, mokinties, kad žinotumėm, kokios yra musų spėkos ir noras, o tas ima laiką ir reikalauja gilaus protavimo. Gražus skaitymo atidumas neturi buti formuotas perdaug augštai ar perdaug žemai. „Jei mes norime naudos iš savo skaitymo, skaitykime su nužemintomis širdimis, prastu budu, dorai ir nenorėdami išlaimėti charakterį del mokinimos".

Turėkime aiškią ir plačią literaturos pažvalgą, žinokime, ką mes mylime ir delko mes tą mylime. Nebijokime ir nesigėdinkime buti daugybės daiktų nežinėliais, nes ta yra teisinga vertybė, kuria mes turime užmokėti už žinojimą kelių daiktų gerai ir teisingai. Tie yra tiktai nesumanųs, kurie pretenduoja žinojimą, kurio jie nežino. Mokytas žmogus nesigėdina sakyti, kad jis ko nežino. „Nežinystės prisipažinimas, — sako Montaigne, — yra vienas iš geriausių ir tikriausių teisimo liudijimų, kuriuos aš galiu atrasti". Žinoti, kada mes žinome daiktą ir kada mes jo nežinome, yra pirmas žingsnis prie sveikos mokinimos gėdos, o kitas daiktas — žinoti kur eiti jieškoti informacijos prašalinimui tos gėdos. „Niekas nėra vaisingesnis, kaip mažas žinojimas gerai".

Turėti abelną idėją, ką skaityti ir apie ką verta skaityti, ir žinoti, kokias kningas jieškoti, kurios yra didelės svarbos musų išsivystimui, yra vienas iš geriausių, plačiausių ir apšvietimui naudingiausių rezultatų, kuris duoda žmoniškos platumos peržvalgą ir parodo, ką svarstyti ir ką atmesti: jis mokina, kaip sako Lowell, padaryti rubežių tarp tikros literaturos ir atspausdintų visokių nieknieką.

Sekime savo linkmės norą, bet padarykime aiškų skirtingumą tarp skaitymo siekimo ir skaitymo džiaugsmo. „Ką mes skaitome su palinkimu, padaro įtekmingą įspudį; jei mes skaitome be palinkimo, pusė proto yra panaudota patvirtinimui atidžios, užtai kita pusė proto yra panaudota musų skaityme".

Daug energijos yra išeikvojama sąžiningų skaitytojų klasiškose kningose, kurios yra anapus jų supratimo. Platonas ir Aristotelis yra tarpe didžiausių pasaulio protautojų, bet jiedviejų darbai nėra kiekvieno proto suprantami. Beveik teisingai sako Emerson: „Nėra pasaulyje byle-kokiame laike daugiau kaip tuzinas žmonių, kurie skaito ir supranta Platoną".

Nemanykime, kad jei pasakojimas bei aprašymas yra atspausdintas, jog jis butinai turi buti teisingas. Mes tankiai rasime prieštaraujančių pasakojimų skirtingose kningose ant to paties subjekto. „Nekurios kningos, — sako Burns, — yra pilnos melagysčių nuo pradžios iki galui". Pasekmingai tą galima pasakyti ne apie vieną ar dvi kningi, bet apie tukstančius klaidingai prašytų kningų. Svarstykime ir mąstykime viską, ką mes skaitome savo paties patyrimo šviesoje. Kningos, kaip gyvenimas, iš kurių gimsta išsireiškimai; autorių gi, kurie pagimdo juos, yra visokių skyrių — gerų ir blogų, augštai keliančių ir žeminančių, teisingų ir melagingų. Mes turime pripažinti, kuo jie yra, o ne kuo jie pretenduoja buti.

Autorius bando padaryti mus atjaučiainčiais tą, ką jis pats atjaučia, ir matančiais tą, ką jis pats mato. Bet nekurie bando tą daryti be stengimos spėkos, apsidengę savo paties tamsumo debesiais. Mes greitai patėmysime iš rašytojo linkmės išsireiškimo, ar jis yra rupestingas ar ne ir įtikėsime jiems, jei jų darbai yra nuveikti su atsargumu. O kada mes susipažįstame su jų darbais, kaip-kad susipažįstam su savo draugais per ilgą ir familiarišką pažintį, jei jų darbai yra teisingi pagal musų proto ir užganėdina musų norą, mes tuojaus pradedame juos gerbti, mylėti ir įtikėti. Labiausiai tuos rašytojus mes turime pažinti, kurių gražybės budai yra išreikšti jųjų gyvenimo darbuose.

Kningų džiaugsmas gimsta ne iš to, kas yra jose patalpinta, bet pagal išsireiškimo budo. Kalbos gražybė lygiai, kaip ir minties gražybė, padaro, duokim, kard. Newman'o ir Mattew Arnoldo darbus pritraukiančiais, nežiurint, ar mes sutinkame su jų konkliuzijomis ar ne ir ar mes interesuojamės jų subjektais, kuriuos juodu paliko, ar ne.

Milton'as sako, kad mes turime turėti atsargią akį, nes kningos labai skiriasi tarp savęs. Blogose kningose yra didesnis pavojingumas, negu bloguose drauguose. Blogi draugai negali buti su mumis visados, o blogos kningos gali. Schopenhauer'as blogas kningas vadina gausiomis literaturos piktžolėmis, kurios naikina javus.

Nurodyti kitiems, kokias kningas skaityti yra sunku, arba net ir visai negalima. Įvairųs žmonių protai reikalauja įvairių kningų. Bet žmonių gabųs protai niekados neturi pamiršti, kad kningos yra padarytos del skaitytojų, o ne skaitytojai del kningų. Geriausios skaitymo tiesos bus metoda nuo gamtos, o ne nuo valandų ir puslapių mechanizmo. Ji užlaiko kiekvieną studentą jojo gimtinio siekimo veikime. Tegul jis skaito, kas jam yra tinkamas ir tegul neeikvoja savo omenies ant vidutiniškumo minios". Mes visi turėtume sutikti su Emerson'o trečiuoju patarimu — niekad neskaityk ką-nors, bet tik tą, kas tau patinka. Bet yra taip-pat daug gerų ir garsingų kningų, kurias mes be abejonės turėtume skaityti: Homer, Herodotus, Plutarch ir Plato — Virgil, Cicero ir Tacitus; Dante, Tasso ir Petrarch; Cervantes; Kempis; Goethe, Chaucer, Spenser, Shakespeare, Milton, Bacon ir Wordsworth; Hawthorne ir Emerson — tas, kuris skaito šitas kningas, nėra jokiame pavojuje ir neeikvoja dykai savo laiko. Žinoma, čia galima but paminėti dar daug kitų garsių rašytojų vardus, bet stoka vietos neleidžia tą atlikti. Pažymėjau tik tuos, kurių vardai skamba garsiaus be sustojimo po pasaulio platybes. Apart to, kiekvienam žmogui pirmiausiai reikia susipažinti su savo tautos historija, geografija, dailiaja literatura ir visokiais kitais tą tautą paliečiančiais raštais, idant galima but susipažinti su žmonių dvasia ir daryti sulyginimus, studijuojant kitas pasaulio tautas. Galop, negaliu nepaminėti apie vieno musų laikų genijaus raštus, su kuriais patartina kiekvienam susipažinti — tai Leono Tolstojaus raštai. Žmogus, skaitydamas Tolstojaus raštus, gali greitai permainyti ir pataisyti savo gyvenimą. Grafas Leonas Tolstojus buvo vienas iš garsiausiųjų pasaulio genijų, gal sakyti, jog tai buvo pirmas žmogus po Kristaus gimimo. Ką jis rašė, — tą jis ir darė.

Skaitykime tokias kningas, kokias mes norime — kokios mums patinka ir kokias mes galime gerai suprasti. Skaitymas minėtų filosofų kningų be ganėtino mokslo gali buti tuščias skaitymas. Verčiau pradėti nuo žemesniųjų ir žengti prie augštesniųjų. Jei mes norime buti kiltesniųjų draugais, pirmiaus padarykime save kiltesniais, o tada mes galėsime žengti pirmyn. Jei mes trokštame pasišnekėti su protingais, pirmiaus mokinkimės suprasti juos, o paskui galėsime su jais šnekėti. Mes tą viską galime padaryti ne kitonišku budu, kaip tik skaitymu.

V. J. Budrikas.

Teisybė negali kalbėti dviem balsais, ir Gamtos tiesos negali duoti priešingas viena kitai pasekmes. **Laing.**

Politikos savaite

SUVIENYTOS VALSTIJOS.

Karo šmėkla delei Californijos perleisto žemės biliaus kaipir buvo pradėjus vaidinties. Kadir negarsiai, betgi didelė Amerikos visuomenės dalis pastaruoju laiku buvo pradėjusi kalbėti apie iškilsiantį karą. Todel tai prez. Wilsonas pasiryžo prašalinti tatai, kas galėtų rodyti karo apraiškos ženklus, jis prisakė, idant tuo tarpu, kol tarybos su Japonija delei Californijos žemių biliaus tebesitęsia, nebutų jokiu militarinių demonstracijų. Valdžia pasiryžusi nedaleisti net paprasčiausių nė laivyno nė armijos manevrų.

Kai gub. Johnsonas paskelbė, jog jis butinai mano pasirašyti po perleistu biliu, ir tarptautinis padėjimas nė truputį nepasigerino, po Washingtono padange paplito balsai, kurie bylojo, jog sątikiai tarp Japonijos ir Suvienytų Valstijų pablogėjo. Šituos gandus labiausia paplatino dar tai, jog geg. 15 dieną karo sekretorius, laivyno sekretorius ir veikiantis valstybės sekretorius buvo susirinkę pas prezidentą ir gana ilgai apie kaž-ką kalbėjosi.

Neužilgo po šitos konferencijos pradėta kalbėti, kad prez. Wilsonas, sekretoriai — Garrison, Daniels bei Morre esą nutarę atšaukti iš Meksikos vandenų ir kareivius nuo Meksikos rubežiaus su tuo tikslu, kad pasiųsti ir karo laivus ir saužemio kariuomenę į tokias stotis, kur kalima geriau susitikti su ateinančiomis priešo karo spėkomis.

Kas del sekr. Moore apsilankymo pas prezidentą, tai tiesa, kad jis buvo kviestas peržiurėjimui gub. Johnsono atsiųstos telegramos ir pasitarimui, kokio charakterio diplomatinę notą siųsti Japonijos ambasadoriui. Gi karo ir laivyno sekretoriai (ministeriai) pas prezidentą pakvesti su tuo tikslu, kad pasitarus ir suteikus dviem kabineto oficieriam instrukcijos, idant nedaleistų nė karo laivams nė sausumos kariuomenei daryti tokių judėjimų, ant kurių pamato pasiremiant butų galima manyti bei skelbti, jog valdžia ruošiasi prie svarbių nuotikių ir žygių.

Priegtam, šitų gandų liepsną, kuri nušvietė visą Washingtono padangę, padidino dar štai kas: pirma viskonto Chinda'o, Jaopnijos ambasadoriaus, apsilankymas į valstybės departamentą (jis apsilankęs tą dieną — geg. 15-tą — du kartu); antra — tai įsakymas, kad du kariuomenės pulku prisidėtų prie armijos garnizono ant Hawai salų. Japonijos ambasadorius pirmąjį kartą nuvyko į valstybės departamentą, idant gauti kopiją nuo gub. Johnsono atsiųstos telegramos. Antrąjį kartą, kaip paaiškinta, jis apsilankęs su tuo tikslu, kad pasitarti su veikiančiuoju sekretoriu Moore ir kad gauti naujausias oficialines informacijas, idant pasiųsti į Tokio svetimų reikalų kanceliariją.

Tradicijiniai draugiškieji sątikiai tarp Japonijos ir Suvienytų Valstijų esą skaitomi dideliu faktoriu ir delei to Japonija turėsianti apsvarstyti bei giliau pažvelgti į tas iškilusias paines ir atsinešti mandagiau ir švelniau, kad nesutraukyti sutarties ryšių.

Pagaliaus perz. Wilsonas išsireiškęs, jog nuo šio laiko nebeturės jokių susinešimų su gub. Johnsonu. Nuo šio laiko valdžia susineš tik su Japonija — duos atsaką per valstybės departamentą ant Japonijos protesto notos.

MEKSIKA.

Suvienytų Valstijų valdžia dabar yra užimta, apart prašalinimo konflikto su Japonija, išrišimu Meksikos klausimo. Meksikoje, ne tik kad neperstoja judėjimas, bet, priešingai, jis auga ir galima greit tenai sulaukti daug didesnės betvarkės, negu buvo laikę užmušimo prez. Maderos, jo brolio ir vice-prez. Suarez'o.

Konstucijonalistų vadas gen. Carranza nesenai pagarsino, kad jis užėmęs Meksikos sostinę, lieps pakarti šitas ypatas: prez. gen. Huertą, gen. Feliksą Diazą, brolį buvusio prez., gen. Blanquet'ą, kuris daug prisidėjo prie Maderos prašalinimo, gen. Mondragon'ą, Huertos pagelbininką, gen. Garcia Grandos, buvusį vidurinių dalykų ministerį, gen. R. Reyes'ą ir galop, Fr. De La Barra, užsienio ministerį.

Žinoma, klausimas, ar gubernatorius Carranzo gali paimti sostinę? Prez. Huerta turi mieste apie 10,000 kareivių, bet tie kareiviai labai neištikimi, kadangi nėra pinigų mokėti jiems algas. Prezidentas jieško gauti paskolą, bet gen. Carranza pagarsino, kad, puolus Huertai, tos paskolos nauja valdžia nepripažįs; tas labai užkenkė gavimui kur-nors pinigų. Galop, labai pablogina dalykų stovį atsisakymas Suv. Valstijų pripažinti dabartinę valdžią. Prez. Huerta tikisi gauti paskolą Londone ar Ispanijoj, nes tų kraštų valdžios pripažino dabartinę Meksikos valdžią.

Suv. Valstijos Texas'o valstijoj, arti Meksikos rubežiaus, turi 15,00 kareivių, kurie kas valanda gali peržengti rubežių, o Meksikos forte Vera Cruz laiko keletą kareiviškų laivų. Suv. Valst valdžia atsisakė pripažinti prez. Huertą, kuris per kraujo praliejimą užėmė tą vietą ir nenuramino krašto.

Vienas žymus Meksikos veikėjas ir žinovas jos vidurinių judėjimų, pribuvęs Havanon (Cuba), kaip praneša anglų laikraščiai, nuo gegužio 15 d., pranešė, kad prez. Huertos valdymo dienos yra suskaitytos ir kad Coahuila'os gub. Ven. Carranza pilnai jau kontroliuoja sekančias gub.: Chihuahuą, Coahuilą, Sonorą, Tamalaupis'ą, Durango, Michoacan'ą, didžiąją dalį Zacateca'ą ir nekurius miestus Jalico's ir Tepic'os gub. Savo keliu veikia Em. Zapata su savo pasekėjais. Tankiai atsikartoja susirėmimai valdžios šalininkų su sukilėliais..

JAPONIJA.

Paskelbimas, kad Californijos gub. Johnsonas pasiryžęs bei žada pasirašyti po perleistu žemės biliu, sukėlė visą Japonijos radikalinį elementą, kuris pasinaudodamas tinkama proga pasmerkia valdžią ir jos lengvą atsinešimą bei nedabojimą savo žmonių reikalų. Tasai elementas priparodo, jog Suvienytų Valstijų Šiaurinės Amerikos legislatura yra nežmoniška ir nepakenčiama, jog tos laisvės, kurią reprezentavo Washigtonas, Lincolnas ir Harrisonas, jau nėra, jog Laisvės Stovyla jau nuversta.

Pereitą savaitę keliolika radikalų parlamentaristų sušaukė masinį susirinkimą, kuriame kalbėta apie Californijos žemės bilių ir apie japonų varžymą. Bet kituose japonų rateliuose žiurima į dalykus iš priešingos pusės. Ta priešingoji pusė tikinti ir turinti viltį, jog valdžia išriš tą opų klausimą ramiu budu. Ji priešinasi agitacijoms ir kurstymams, kurie tarp liaudies kelia neapykantą ir neramumą.

Japonų svetimų reikalų departamente žiurima į dalykus ir jų išeigą net optimišku žvilgiu. Vienas augštas valdininkas išsireiškęs, kad tarybos progresuojančios patenkinančiai ir tikisi, jog prieis prie draugiško tų painių išrišimo.

BALKANŲ KARAS IR SĄTAIKA.

Skutari, kuris tiek daug trukšmo sukėlė Europoje, gegužio 14 d. formališkai buvo paimtas didžiųjų valstijų globon. Mat, jos nutarė, kad miestas, delei kurio galėjo iškilti visos Europos karės gaisras, turi likti jų užimtas, o paskui jau perduotas Albanijai. Visiems žinoma, kad Joudkalnijos fortai, o ypač Antivari, buvo apgulti didžiųjų Europos valstijų laivynu; ant laivų buvo reikalingas kareivių skaitlius. Taigi tie kareiviai ir užėmė dabar Skutari. Pirmiausiai forte San Giovani di Dedua išėjo ant sausumos Italijos kareiviai, o paskui ir kiti ir visi patraukė Skutari link. Juodkalnijos kareiviai priėmė juos su tikra pagarba ir malonumu. Po dienos-kitos Juodkalnijos kareiviai galutinai apleido taip sunkiai ir su tokiais didžiais nuostoliais užimtą Skutari.

Jau gale pereitos savaitės Londone vėl susirinko visų dalyvavusių Balkanų kare valstijų taikos įgaliotiniai. Čia, žinoma, svarbiausią rolę lošia Bulgarijos ir Turkijos taikos atstovai. Jie išreiškia nuomonę, kad šiuom kartu turės but užverta galutina ir tvirta sątaika, ir Balkanų karas liks užbaigtu. Visos penkios kare dalyvavusios valstijos pasiuntė tuos pačius atstovus, kurie dalyvavo pirmiau atsibuvusioj taikos konferencijoj Londone.

Nors yra keletas labai opių ir svarbių klausimų, kuriuos turės išrišti taikos įgaliotinių konferencija, vienok visi, kaip patįs įgaliotiniai, taip ir žymesnieji Europos politikieriai bei diplomatai, pasitiki, kad sątaika šiuom atveju bus užverta. Svarbiausi klausimai — tai Egejiškų salų likimas, Albanijos rubežiai, atlyginimas Juodkalnijai už Skutari ir padalinimas tarpe koalicijos dalininkų užkariautos žemės. Išrišti paskutinį klausimą ypač bus sunku tarp Bulgarijos ir Graikijos delei kilimo iš tarp jiedviejų paskutinių laikų aštraus konflikto; čia eina ginčai delei nekurių miestų ir Makedonijos teritorijos.

Konferencijos posėdžiams, kaip ir pirmiau, pavesta Šv. Jokubo (James) palocius.

Čia reik pridurti, kad Graikijos valdžia pranešė, jog ji nesutiks priimti ambasadorių nustatytų taikos išlygų ir trukdys jos įvykdinimui. Bulgarijos gi valdžia paskelbė, kad ji jokiu budu nedaleis Graikijai perkirsti kelią visų pageidaujamai sątaikai.

Kaslink Albanijos businčios valdžios, tai dabar sunku ką-nors galutino pasakyti— tik jau kandidatų ant Albanijos karaliaus sosto randasi pusėtinai. Net priešai pulk. T. Roosevelto paleido per laikraščius paskalą, kad ir jis stato savo kandidaturą į Albanijos karalius.

Greitu laiku tie visi opųs ir visiems įdomųs klausimai bus galutinai išrišti.

Iš Visur.

× **Kreiseris užbėgo ant akmens.** Iš Hongkong praneša, jog Portugalijos kariškas laivas, kreiseris „Adamastor'' šiaurinėje dalyje nuo Dumboell salos užbėgęs ant akmens ir dikčiai susigadinęs. Jo žmones išgelbėjo ir perkėlė ant kito kariško laivo, kuris paskiau su keletu kitų laivų padėjo išsigelbėti nuo pražuties kreiseriui „Adomastor''.

× **Vezuvius ir vėl pradeda veikti.** Neapolius, Italija. Ugnakalnis Vezuvius, kurio veikimas per kelioliką dienų buvo sustojęs geg. 11 d. ir vėl atsinaujino. Pasigirdo, sako, garsus balsas, kurį pagimdė kratero griuvimas. Beto, buvo jaučiamas ir viso kalno drebėjimas, kadir nelabai smarkus, bet aiškiai jaustinas. Po eksplozijos observacijos parodė, jog pasidaręs plyšis apie 250 pėdų gilumo, iš kurio kilo sieriniai debesiai bei balti dumai.

× **Ginčai delei Amerikos išdirbinių gerumo.** Londonas. Pastaruoju laiku Anglijos komercijiniuose rateliuose ginčijamasi delei Amerikos išdirbinių gerumo. Mat, nesenai Amerikos laikraščiuose buvo išspausdintos žinios jog Anglijos išdirbiniai esą prastesni ir jog darbininkų padėjimas blogesnis, kad jie daug sunkiau dirba bei gauna mažesnes algas. Prieš tokiuos Amerikos laikraščių paskelbimus pakėlė balsą Anglijos darbdaviai, kurie nurodo, jog tai neteisa.

Tulos Didž. Britanijos skardos firmos užveizda, kalbėdamas apie Amerikos laikraščių paskelbtas žinias išreiškęs nusistebėjimą — iškur amerikėnai tokias žinias paėmę ir ant ko paremią. Anot jo, skardos išdirbime nesą didelio skirtumo. Anglijos darbininkai skardos dirbtuvėse dirbą po 8 valandas ir esą gabųs darbininkai bei savo darbo žinovai. Daugelis skardos darbininkų, kurie dirba prie to paties darbo Amerikoje esą valai (welsh), kurie mokinosi Anglijos dirbtuvėse, o paskiau iškeliavo į Ameriką. Amerikos dirbtuvės tik tuomi viršija Anglijos dirbtuves, kad jose dirba dvigubai daugiau darbininkų, ir kad jos daugiau skardos padaro. Bet tatai nereiškia, kad Amerikos skarda geresnė; Anglijos skarda geriau padaryta esanti ir todel jos skardos vežimas Amerikon, nežiurint nė kompeticijos nė muito, kasdien kįla.

Panašiai ir apie kitus Anglijos išdirbinius anapus Atlantiko kalbama.

× **Rengiasi aplankyti Ispaniją.** Roma. Amerikėnų komisija, kuri pasiryžo studijuoti Europos koperativinę agrikulturą, užbaigusi savo darbą Italijoje ir rengiasi keliauti į Ispaniją.

Kunigaikštis Boncompagni-Ludovisi, didelis žemių savininkas, ir Senor Calbeton y Planchon, Ispanijos ambasadorius Vatikane, išaiškinę tai komisijai Italijos ir Ispanijos sistemas. Pastarojo aiškinimas taip užinteresavęs komisiją, kad ji pagalios nutarusi aplankyti Ispaniją.

Tuo tarpu Amerikos delegatai, komisijos sąnariai, pasiskirstė į tris grupes, kurių viena ištraukė į Italijos šiaurius, kita į vakarus, o trečia į vidurinę dalį.

× **Anglijos ambasadorius Turkijoje rezignavo.** Iš Konstantinopoliai į Angliją atėjo nuo Sir G. A. Lowthero raštas, pranešantis, jog jis delei nesveikatos apleidžia savo vietą.

× **Ispanijos karalius nevažiuos į Vokietiją.** Madridas, Ispanijoje. Geg. 14 d. praneša, kad Ispanijos ministerių pirmininkas užginčinęs žinią, kaip pirmiau buvo pranešta, jog Ispanijos karalius Alfonso apsilankysiąs į Vokietiją ir padarysiąs vizitą kaizeriui.

× **Bėga paklausyti Caruso dainavimo.** Londonas. Gegužio 11 d. rytą paskelbus, jog Covent Garden salėj dainuos Caruso, garsus dainininkas, staiga bilietų čienios dvigubai pabrangę ir neilgtrukus visi bilietai išpirkti. Caruso už vieną išėjimą gaus 2,500 dolerių.

× **Susidurė orlaiviai.** Johannisthal, geg. 14 d. Ties šituo miestu, padangėje susidurė du orlaiviai. Kapitono Zuckerio biplanas, kuriame be kapitono buvo pasažierius, mokinys Dietrich, susidurė su monoplanu. Kapitoną Zuckerį ant vietos užmušė, o jo pasažierių sunkiai sužeidė. Monoplane buvusieji du asmenis taipgi tapo sužeisti, bet ne sunkiai.

× **Didelis langas St. John's bažnyčiai.** Londonas, geg. 15 d. Iš Londono praneša, jog gegužio 14 dieną Whitefriars stiklų dirbtuvė Londone tik ką pabaigusi langą, kurį užsakė „St. John the Divine'' katedra iš New Yorko.

Tasai langas, kuris yra 60 pėdų augščio, dabar išstatytas Londone ant parodos. Jis atvaizdįsiąs „Pasaulio Šviesą''. Lango viduryje, dešinioje pusėje, stovi Žmogaus Sunus, kaip aprašyta Apsireiškime, su iškelta į viršų ranka. Kristaus stovyla yra 10½ pėdų augščio ir bus aiškiai matoma iš 500 pėdų tolumos.

Stiklų gabalėliai sudėta sulig mozaiko metodo ir darbas labai rupestingai atliktas.

× **Chinija pasitraukia iš Mongolijos.** Londonas, gegužio 15 d. „The Daily Telegrahp'' korespondetas praneša iš Pekino, jog tarp Rusijos ir Chinijos padaryti slapta sutartis. Sulig tos sutarties Chinija suteikianti Mongolijai autonomiją. Šita sutartis, anot korespondento, sukelsianti visoje Chinijoje ne maža trukšmo bei protestų. Autonomiškji Mongolija užimsianti su virš pusę milijono ketvirtainių mylių plotą.

× **Europos galybės įėjo į Skutari.** Cettinje. Pereitą savaitę atėjusios žinios paskelbė, jog tarptautinis laivynas, kurį veda vice-admiralas Cecil Burney pribuvo į Skutari apielinkę ir paėmė patį fortą. Tarptautinę galybę į miestą Skutari įvedė juodkalniečių garbės sargas.

× **Kitas francuzų skandalas.** Paryžius. Nesenai sumanyta pridėti prie anti-lošimų bilio priedą, kurį padavė atstovas Jacques Pion. Jei šitas priedas butų priimtas, tai nuo visų lošimų vietų butų atimta laidai, kurie tapo suteikti 1907 m., butų uždaryta daugelis klubų ir vasarinių rezortų.

Atstovas Vicomte Gustave de Kerguezec nurodė, jog Paryžiaus lošimų vietose profesionalai lošikai stačiog apiplėšia turtingus žmones, kurie mėgia tokias vietas lankyti. Beto, pasiremdamas ant policijos komisijonieriaus surinktų davadų, jis priparodė, jog daugelis atstovų ir senatorių susektų belošiant, kaip viešose, taip jau ir privatiškose vietose.

Padavus tą įnešimą balsavimui Deputatų Rumas 331 balsu prieš 220 atmetė. Matoma, kad lošimai atneša valdžiai ne maža pelno, jei stengiamasi palaikyti tokias vietas, kur anot deputato Kerguezeco, profesionalai lošikai, kadir ne teisioginiu budu, tečiau apiplėšia į jų rankas papuolusius žmones. Nuo lošimų valdžios kason kas metai įeina po 10,000,000 dolerių. Žinoma, geras tai pelnas žiurint valdžios akimis, bet kas reikia pasakyti — žiurint visuomenės akimis? Išeina taip, jog valdžia delei savo pelno palaiko plėšikus, kurie apiplėšia žmones.

× **Kiek Rusijai pridarė nuostolių Balkanų karas.** Peterburgas. Valstybės Dumos budžeto komisija paskelbė, jog Balkanų karas žymiai palietęs Rusijos prekybą bei pramonę ir padaręs nuostolių 60,000,000 dolerių.

× **Lunatikas nušovė generolą ir policijantą.** Munich, Bavarijoje. Gegužio 13 d. tulas, kaip mano, lunatikas nušovė major-gen. von Lievinski, Prusijos militarinį „attachė'' Bavarijoje ir policijos seržantą. Į von Levinskį paleidęs tris šuvius.

× **Naujausias sufragisčių planas.** Londanas, geg. 14 d. Tarp kitų kariaujančių sufragisčių schemų bei projektų, apie kuriuos nesenai sužinota, kad jos nutarusios pagauti kabineto ministerį ir jį teisti savo teisme. Pasigauti buvo nutarta šiokiuo budu: nuvylioti jį ant ukės, į ukininkų namus, aprengti jį senos moteriškės drabužiais, uždėti ant rankų pančius, padaryti pašaipos teismą daržinėje; teisėju ir jury turi buti moteriškės, susidedančios iš nukentėjusių sufragisčių, t. y. tokių, kurios sėdėjo kalėjime ir nuteisti jį trijiems metams kalėjimo bei servituto. Taipgi ir Lloyd-Georgę nutarta pasigauti.

× **Europos valstijos didina kariuomenę.** Londonas. Kada Vokietija ir Francija sudrutino savo kariškas spėkas, tai Anglijos konservatoriai taipgi pakėlė klausimą apie įvedimą visuotino kareiviavimo tarnystės. Šitas klausimas sukėlė gan daug ginčų, tečiau, rodos, kad jis neturės jokių pasekmių.

× **Turkijos sultanas,** kaip praneša nekurie Europos laikraščiai, mano greitu laiku atsisakyti nuo sosto delei paskuktinių laikų nepasisekimų, kariaujant su Italija, o ypač su Balkanų koalicija. Mat, jis mato, kad Turkijai gręsia pavojus.

× **60 rašytojų protestas.** Berlinas. Nesenai 60 Vokietijos rašytojų padavė Reichstagui sekantį adresą:

„Naujas kariškasis įstatas yra atkreiptas prieš civilizaciją ir kompromituoja Vokietiją prieš pasaulinę historiją. Jis labai toli stovi, idant užtikrinti taiką, — priešingai jis priverčia kitas Europos valstijas didinti savo kariškas spėkas, o tuomi jis, be abejo, daro daug trukdymų susiartinimui įvairių tautų. Matant, kad didžioji atstovų dalis balsuoja už tą įstatą, mes laikome sau už priedermę pranešti, kad inteligentiškai Vokietijai darosi sarmata, už taip vadinamus tautos atstovus''.

× **Morgano žvakė.** Rymas. Sunus nesenai mirusio milijonieriaus P. Morgano užsakė Harleme milžinišką vaškinę žvakę, kuri paskirta į Šv. Petro baziliką Ryme, kur ji bus uždegama laike pamaldų už mirusio P. M. vėlę. Žvakė sveria virš 12 pudų; jos ilgumas siekia 2½ sieksnio; žvakės diametras — 3/4 aršinos; kainuoja ji apie $2,000. Išrokuota, kad jeigu žvalkė bus užžiebiama tik pasninko dienose, tai jos pakaks 3,000 metų; jei ji degtų be petraukos dieną ir naktį, tai jos užtektų 9-ms metams.

× **Kazokai Mongolijoj.** Urga. Visiems žinoma, kiek trukšmo Rusijoj ir Chinijoj sukėlė Mongolijos klausimas, t. y. atsiskyrimas Mongolijos nuo Chinijos ir atsidavimas Rusijos globai. — Nesenai, kaip pranešama iš Urgos, du ešetonu Verhneudinkso kazokų pulko įžengė į Uliasutai.

× **Tėmytinos vestuvės.** Žinios iš Londono praneša, kad pereitą savaitę turėjo atsibuti vestuvės princo Arsenijaus Karageogevič'o, vienintėlio brolio Serbijos karaliaus, su labai turtinga amerikiete — ponia, kuri paskutiniu laiku gyvena Paryžiuje. Princas Arsenijus turi 54 m. amžiaus; jis yra gimęs Rusijoje ir yra pulkininku Transbaikalijos kazokų Čitoje (Siberijoje). Savo kareiviškų tarnystę pradėjo jis Francijoj.

× **Kaizerio Vilhelm'o jubilėjus.** Berlinas. Gegužio 11 d. prasidėjo jubilėjinės iškilmės paminėjimui 25 metų sukaktuvių Vilhelmo II viešpatavimo.

Apvaikščiojimas tų iškilmių prasidėjo atidarymu dailos daiktų parodos, kur detališkai išrodoma, ką Vokietija nuveikė dailės srityje laike šimtmečio ketvirtadalio, t. y. laike Vilhelmo II viešpatavimo. Tos parodos atidarymo dalyvavo pats kaizeris, visa jo šeimyna ir jo palociaus diduomenė.

× **Ispanijos karalius,** kuris savo papuliariškumu Francijoj sukėlė dvasią ir užganėdino savo pavaldinius, liko sutiktas Madride su didžiausiomis iškilmėmis bei entuziazmu. Gatvės nuo stoties iki palociaus buvo pripildytos žmonių minia, kuri sveikino karalių jausmingiausiais žodžiais, linkėdama jam kuonoilgiausio ir pasekmingiausio jo gyvenimo.

Kar. Alfonsas, budamas pas Francijos prezidentą, tarėsi apie Ispanijos prisidėjimą prie Rusijos-Francijos-Anglijos sąjungos. Vokietijos kaizeriui tas visai negeistina; jis ateinančią vasarą mano pasimatyti su Alfonsu Holandijoj ir atkalbėti jį nuo prisidėjimo prie tos sąjungos

Iš Amerikos.

Prigavo antikvarus. Newton, N. J. Pereitą savaitę Susexo Pavieto Historijinės Draugijos valdyba paskelbė, jog skeletas, apie kurį tiek buvę ginčytasi — tai mokinių iškirstas šposas. Žinoma, skeletas buvo skeletu, bet tik ne taip senas, kaip pirmiau manyta. Mokinti tos draugijos sąnariai daug laiko pašventė diskusijoms apie nesenai iškastąjį Barretto sodyboje, ant Main gat., skeletą. Amatieriai arba diletantai archeologai beveik jau buvo pripažinę, kad tasai skeletas esąs senobės indijono skeletas, indijono, kuris gyveno Susex paviete prieš baltojo žmogaus atėjimą. Buvo jau net rengiama vieta privatiniame muzėjuj, pridėta prie skeleto tam tikras bilietukas ir į katalogą įtrauktas, ir buvo garsinama, kad tai senobinio pasaulio liekana.

Tečiau vaikų-mokinių džiaugsmas ir neapsakomas gėrėjimasis savo darbo vaisiumi sugadino visą dalyką. Jie patylomis pradėjo savo paslaptį skleisti tarpe savo draugų. Neužilgo gi jau visi žinojo, kad jie tą skeletą surado ant Baretto namų augšto ir pakasė jį po žeme taip, kad darbininkai, dirbantieji pas Barrettą ir apie namus kasinėjantieji butinai turi tą skeletą iškasti. Galų gale patirta, kad tas skeletas priklausęs d-rui T. Ryersonui, kuris jau miręs.

Syracuse plieno streikas. Syracuse, N. Y. Geg. 11 d. praneša, jog sustreikavo apie penkiolika šimtų darbininkų, dirbusių Crucible Steel kompanijos dirbtuvėse. Streikas iškilęs tuojau po kompanijos užveizdo paskelbimo, jog dirbtuvės busiančios uždarytos. Suorganizuota dvi uniji; vienon susirašė angliškai kalbantieji, kiton — lenkiškai. Neužilgo mano sušaukti abelną susirinkimą, kur bus apkalbama, kokiuos reikalavimus reikia paduoti, neminint unijos pripažinimo.

40,000 tonų orlaivis. Washington, D. C. Generalinė Laivyno Taryba geg. 11 d. viešai paskelbė, kad kongresui busią paduotas prašymas, ateinančiais metais, idant paskirtų 20,000,000 d. budavojimui 40,000 tonų svarumo karo orlaivio. Šiemet laivyno departamentas reikalavo pinigų trijų karo orlaivių budavojimui, bet paskirta tik tiek, kad bus galima uždengti tik vieno išlaidas, kaipir praėjusiu metu.

Laivas susidurė su lediniu kalnu. Geg. 11 d. iš Montreal, Kanadoje, praneša, kad prekinis garlaivis Chiltern Range vos išsprudo iš nagų tokio pat likimo, kokis nusinešė į jurių dugną Titaniką. Laivas Chiltern Range išplaukė iš prieplaukos beplaukdamas į Montrealių ties Newfoundland pakraščiais susidurė su lediniu kalnu bei užplaukė ant jo. Tečiau ačiu Dievui laivas nustydo nuo ledinio kalno ir tokiuo budu išsigelbėjo nuo pražuties. Kadir tasai susidurimas šiek tiek sugadino laivą, bet jis visgi pasieke prieplauką, į kurią keliavo.

Pavasarinis šaltis. Iš įvairių New Yorko ir Deleware valstijų atėjusios pereitą savaitę žinios praneša apie eibes, kokias padarė užėjęs pavasarinis šaltis. Syracuse, N. Y. apielinkėje pagadinti vaisinių medžių žiedai, daržovės ir kiti valgomi žolynai bei uogos. Tulose vietose šaltis siekęs nuo 26 ligi 32 laipsnių. O Wilmingtono, Del. apielinkėse ant vandens net ledas užsidėjęs storio, kaip peilio geležtis. Kitose vietose gi žemę apklojus stambi šalna.

Išplėšė iš žurnalo vieną lapą. Boston, Mass. Harvardo universitatės studentai išleidžia satyrinį laikraštuką-žurnalą „The Lampoon'' (Kandžiojąs Rašinys). Pereitos savaitės išleidime, prieš pardavinėjimą, išplėštas vienas lapas. Delko tas lapas išplėšta, to žurnalo redaktoriai apie tai niekam nieka nesako. Tarp kitų to žurnalo ilustracijų yra viena, kuri perstato Harvardo universitatės prefektą raitą besėdintį ant lokomotivo ir „bežiurintį į B. & A. siganlus''.

Vieton deimantų rado šlamštus. Macon, Ga. Iš šito miesto į New Yorką, kaip sakoma, pasiųsta 20,000 dol. vertės deimantų ir kitų brangių daiktų. Tuos daiktus pasiuntus Ries ir Armastrong kompanija New Yorko miesto firmai H. W. White ir Ko., kuri pereitą suvaitę gavusi siuntinį; siuntinyje rasta keletas senų gelžgalių ir šmotukai popieros. Pasiųsta detektivai, kurie išklausinėjo dvidešimts penkių ekspreso kompanijos darbininkų, kuriems prisiėjo tą siuntinį pernešti iš vieno vagono kitan. Bet jokių pėdsakų ligi šiol nesurado ir nieko neareštavo.

Prezidentas Wilsonas prašo, kad atidėtų galutiną biliaus perleidimą. Washington, D. C. Nesenai pranešta, jog prez. Wilsonas pasiuntęs Californijos gub. Johnsonui, idant jisai uždėtų ant to biliaus savo veto, o jei ne, tai kad nors pakeistų jo turinį.

Graikai išginė amerikėnus-misijonierius. Boston, Mass. Gegužio 13 d. Suv. Valst. konsulatas Salonikuose pranešė tarybai „The Board of Commisioners of Foreign Missions'', jog graikai išginę iš Kortčo, Pietinėje Albanijoje, amerikėnus-misijonierius: kun. Phineas B. Kennedy ir ponią Kennedy. Jiedu išvažiavę į Kortčą šeši metai atgal, kur įkurę albanų mergaitėms mokyklą.

Meksikos federaliniai kareiviai bėga. Nogales, Ariz. geg. 13 d. Sonora gubernijos gub. Pesqueira, kuris atvyko iš Guaymos į Hermosillo, praneša, jog ant federalinių kareivių užpuolė valstijos kareiviai ir sumušė juos bei privertė pasitraukti. Beto, valstijos kareiviai atėmę nuo pirmųjų 200 šautuvų, septynes kanuoles, septynis taip vadinamus mašininius šautuvus ir 3,000 svarų amunicijos. Federaliniai kareiviai traukia į Meksikos Įlankos apielinkes.

Bažnyčia po kasyklų valdybos valdžia. Washington, D. C. Iš West Virginijos praneša, jog Paint Creek ir Cabin Creek anglių kasyklų apielinkėse viešpataujanti tikra baudžiava arba „vidurinių laikų feodalizmas''. Todel „State Federation of Labor'' ir kasyklų unijos atstovai įdavę savo valstijos senatoriui Kernui skundą, nurodydami blogą darbininkų padėjimą ir nežmonišką kasyklų užveizdų pasielgimą. Priimtose angliakasių rezoliucijoe pabrėžta net, jog, esą, negalima net Baptistų parapijos suorganizuoti be kasyklų užveizdų žinios.

Tabako darbininkų streikas. Havana, Kuboje. Gegužio 13 d. išėjo į streiką 1,500 asmenų, dirbančių prie tabako sortavimo ir jo sądėliuose. Jie reikalauja didesnių algų. Šitas streikas paliečia ne tik Havanos miesto tabako prekybą, bet ir kitų apielinkės miestų. Priegtam reikia pažymėti, kad dabar tik ką pradėta rinkti tabakas, 1912 m. užderėjimas. Tabako pirkliai tečiau tikrina, kad šitasai streikas greitu laiku užsibaigs.

Povandeninis laivukas paskandino garlaivį. Norfolk, Va. Gegužio 12 d. naktį tarpe Norfolk ir Elizabeth City nedidelis garlaivis „Annie'', priklausęs The People's Line kompanijai, susidurė su povandeniniu laivuku „C—5'' ir paskendo. Visi laivo „Annie'' žmonės išgelbėti.

Šuva išgelbėjo dvi moteri. Inwood, L. I. Užsidegus krautuvei ant Madison ir Jefferson gatvių, p. D. Mirabelli'o, krautuvės savininko šuva, kuris sergėjo nakties laiku krautuvę, pastebėjęs gaisrą, besiveržiančius iš sklepo dumų komuolius ir liepsnos liežuvius, skubinai įbėgo į namą, ant viršutinio augšto, pas savo ponią, Mirabelli, ir su nagais pradėjo draskyti jos veidą ir žadinti ją iš miego. Prižadinęs savo ponią, nubėgo kitan kambarin pas p-lę Mirabelli ir tuo pačiu budu ir ją prižadino. Krautuvė sudegė, ir jai ne šuva — tai ir abidvi Mirabellių moteri butų sudegusios.

20 žmonių įpuolė į jurą. Atlantic City, N. J. Geg. 14 d. gale Earl Piere ir New Jersey ave. sulužo pastolas ir į jurą įpuolė 20 žmonių darbininkų. Nežiurint pavojaus, kiti jų draugai, virvėmis nusileido žemyn ir išgelbėjo įpuolusius, kurių septyni buvo be sąmonės.

Musės, kaipo paralyzo priežastis. St. Louis, Mo. Vietinis daktaras, Saunders, savo prakalboj, pasakytoj „Missouri Medical Association'' bute nurodė, jog musės yra tikrosios paralyzo išnešiotojos. Ta liga esanti labiau pasiplatinusi tarp ukių gyventojų, kur auginama daug paukščių, negu kad tarp miestų gyventojų. Musės paralyzo perus atnešančios nuo pastipusių paukščių, kiaulių ir šunų ir bėginėdamos išplatina juos ant maisto dalių, kurias kudikiai valgo ir pagaliaus ta liga užsikrečia.

Padovanojo milijoną dolerių. Berkeley, Cal. Geg. 14 d. pranešama, kad poni G. W. Hooper iš San Francisco dovanojusi Californijos nuiversitatei 1,000,000 savo vyro atminčiai. Jos vyras sirgęs kokia tai maladija, kurios priežasties nė daktarystės mokslas negalėjo ištirti. Tie pinigai skiriami medikaliams tyrinėjimams.

Reikalauja, idant peržiurėtų Sing Sing kalėjimą. White Plains, N. Y. New Yorko valstijos kalėjimo Sing Sing užveizda nesenai pasiuntė Westchester pavieto Augščiausiam Teismui raštą, kuriame reikaluja, idant valdžia padarytų investigaciją Sing Sing kalėjime. Mat, nelabai senai gub. Sulzer paskyrė George W. Blake to kalėjimo investigatoriu, kuris paskelbė, kad to kalėjimo padėjimas esąs labai blogas, stačiog nepakenčiamas. Ir pagaliaus apskundė užtat Sing Sing užveizdą. Tikima, jog kalėjimą aplankys visas Augščiausiojo Teismo štabas ir, tiktai, peržiurės jo tvarką. Klausinėti nieko neklausinės.

Rardvardo prefektas, kaipo Rockefellerio pagelbininkas. Cambridge, Mass. Geg. 14 d. viešai paskelbta, jog Edgar Huidekoper Wells padavęs rezignaciją bei atsisakęs nuo savo užimamos vietos Harvardo universitatėje. Jisai buvo kuratoriu moderininės anglų literaturos ir generaliniu sekretoriui „Harvardo Alumni Asociacijos''. Dabar jisai pereina pas turtuolių John D. Rockefeller ir bus jo štabo sąnariu bei pagelbės vesti filantropinius ir prekybos reikalus. Matoma, kad prof. Wells'ui „nusibodo'' studijuoti moderninę anglų literaturą ir tų studijų vaisiais pasidalinti su studentais, jei po tiek metų darbo pagalios sumanė užimti vietą pas Amerikos finansierių.

Nušovė amerikėną, kaipo šnipą. Donna, Texas. Gegužio 14 d. į Donna atgabeno palaidojimui Jono Alamio kuną. Jisai buvo Amerikos pilietis, tečiau tarnavęs Meksikos federalinėje kariuomenėje, kaipo šnipas. Nesenai jį pasigavę Meksikos sukilėliai ir nuteisę sušaudyti.

Rengiasi užtvirtinti bilių. Sacramento, geg. 14 d. Iš šio miesto pranešama, kad nežiurint prez. Wilsono pasiųstos per valstybės sekretorių Bryaną telegramos, Californijos gub. Hiram W. Johnsonas pasiryžęs užtvirtinti nesenai perleistą bilių prieš japonus žemės valdytojus, kurie nėra Suv. Valst. ukėsai. Jisai savo pranešime, kurį pasiuntė Bryanui, tarp kitko pabriežia, kad bilius gali buti užtvirtintas bėgyje 24 valandų, ar 48 val. arba 72 val.

Senatoriai remia moterų judėjimą. Washington, D. C. Pereitą savaitę sufragistės, galima sakyti, laimėjo, nes senato tam tikra komisija priėmusi rezoliuciją daleidžiančią, kad prie konstitucijos butų pridėtas priedas, kuris suteiks ir moterims lygias su vyrais balsavimo teises. Tečiau manoma, kad ta rezoliucija bus padėta į šalį tulam laikui ir dabar jos nesvarstys. Jei šiuo tarpu ji butų paimta svarstyman ir paduota tas klausimas balsavimui, sakoma, kad didižumos balsų butų atmestas. Tatai jų viltis pasilieka ateičiai, kuri gal kuomet sufragitėms ir suteiks pergalę.

Nauja operos kompanija. Albany, N. Y. Pereitą savaitę iš Albany praneša, jog jau užregistruota ir užtvirtinta nauja New Yorko operos kompanija, kuri vadinsis „The Century Opera Company''. Kapitalo į tą kompaniją įdėta 3,000,000 dolerių. Jos tikslu bus ne tik operų statymas, bet ir abelnai scenos dailės paltainimas, kaip tai plėtojimas muzikos, literaturos ir dailės.

Dar apie Riktoraičius. Kaip praneša vietiniai Waterburio dienraščiai, tai sužinota, kad žmogžudystę papildęs patsai Riktoraitis: pirmiau nužudęs savo moterį, o paskui patsai sau gerklę su britva persipjovęs. Iš geg. 12 d. žinių sužinoma, jog Riktoraitis dar gyvas ir yra tardomas. Tos žmogžudystės ir saužudystės priežastis — tai nesutikimai ir vaidai.

Pirmiau buvo pranešta, kad kambaryje, kur papildyta žmogžudystė, nerado jokio ginklo nė kitokio įrankio. Tečiau ta žinia pasirodė esanti neteisinga. Išvežus Riktoraitį į St. Mary's ligonbutį ir pradėjus gerai ieškoti, rasta po lova į skudurus suvyniotą kruviną britvą. Tatai ir paliudyjo, nors išdalies, jog tą žmogžudystę papildė patsai Riktoraitis. Paskiau, pačios kambaryj rado ant biuro du laišku, rašytu lietuvių kalba. Abudu laišku buvo rašytu uošvei, poniai Taborienei. Laiškuose skundėsi ant savo žmonos, kaltino ją, jog ji neištikima, nedavusi jam valgyti.

Tečiau Riktoraitis ginasi ir sako, kad jis nekaltas bei nepapildęs tos žmogžudystės.

Suv. Valst. ir Japonija. San Francisco. Gegužio 13 d. čion pribuvo iš Japonijos dvasiškis Milton L. Clemens, giminaitis Lanuelio L. Clemens'o (Mark Twain'o), o taipgi jo žmona ir du gimusiu Japonijoj vaiku. M. L. Clemens laike trijų metų buvo angliškos kalbos mokytoju Japonijoj. Dabar gi jis pranešė, kad daugiau nebgrįš Japonijon, kadangi jis negali sutikti su mokinimo dvasia ir abelnu judėjimu priešais Suv. Valstijas.

Tarp ko kiti Milton L. Clemens štai ką pasakė: „Karas su Rusija padarė Japoniją galinga jos pačios akyse. Japonai yra persitikrinę, kad jie sudaro pirmos klasės tautą. Vienas iš mokytų ir gerai pažįstančių savo kraštą ir žmones japonas pasakė, kad pirmiau ar vėliau turės iškilti konfliktas tarp Suv. Valstijų ir Japonijos Ramųjų didjurių (Pacific vandenyse. Japonija pasiryžusi yra užimti Filifiniškas ir Havajiškas (Hawaiian) salas. Ji neturi vedimui karo pinigų, bet ji turi kiek reikiant kareivių.

Vėžio aukos. Anot pagarsintų iš Washingtone statistikos žinių, Suv. Valst. kasmet nuo vėžio ligos miršta apie 75,000 žmonių. Ypač ta liga platinasi didižuose miestuose. Visame gi pasaulyje vėžys nuvaro kasmet į kapus apie 500,000 žmonių.

Moteris — senas kareivis. Quincy, Ill. Senas, 66 metų amžiaus kareivis Albert Kesser, dalyvavęs daugelyje mušių civiliškam Suv. Valstijų kare, pasirodė esąs moterimi. Per 40 m. šita moteris-koreivis tarnavo armijoje, ir niekas, apart vieno pulkininko, nežinojo, kad kareivių eilėse randasi ypata gražiosios lyties. Ji visad atsižymėdavo drąsa ir ištverme. Ta moteris-kareivis gauna valdišką pensiją. Moters vardą ji visai pamiršo ir jaučiasi dabar „tikru'' vyru.

Iš Rusijos.

Pirmas pasaulio plaukikas. Maskva. Kiek laiko atgal iš Baku Maskvon pribuvo Baku gimnazijos mokytojas Romančenko, kuris dabar skaitosi geriausiu pasaulio plaukiku; taip jis Kaspijos jurėse laike 24 val. 10 min. padarė 45 varstus. Gale liepos mėn. pereitų metų Romančenko iššaukė visus pasaulio čempijonus eiti lenktinių plaukime, vienok iki šiam laikui to išsišaukimo niekas nepriėmė. Romančenko paduoda sumanymą visiems pasaulio čempijonams plaukti kartu su juo iš Peterburgo į Stokholmą (Švedija); to maršruto tolumas siekia 700 varstų.

Dvikova bei nusižudymas. Peterburgas. Viename iš vietinių parkų 4-iose val. ryto atsibuvo dvikova tarp dviejų Peterburgo universitatės studentų — D. Cereteli ir Konselio (pravardė pramanyta). Buvo padaryta keturi šuviai. Dvikovoje nedalyvavo jokių sekundantų. Abu liko sužeistu, kiek pavojingiau Cereteli, kuris buvo palikęs raštuką, kur pranešama apie jo mirtį ir prašoma nieko tame nekaltinti.

Spėjama, kad čia buvo ne dvikova, bet pasikėsininmas ant nusižudymo pagal sutarties.

Pasibaigus dvikovai, jiedu susėdo į automobilį ir patįs nuvažiavo ligonbutin. Konselis turėjo žaizdą galvoje, o Cereteli — krutinėje.

Apšvietos ministeris prasišalina. Peterburgas. Laikraščiai paskelbė žinią, kad pasitraukimas nuo užimamos vietos apšvietos ministerio L. A. Kasso yra jau galutinai nutartas klausimas. Sugrįžus iš Besarabijos, ministeris bus atleistas mėnesiui pasivažinėti ir paskui jau negrįš ant savo augštos vietos.

Darbininkai nukentėjo. Peterburgas. Sąryšyje su politiškų streiku dienoje metinių sukaktuvių Lienos skerdynių liko prašalinta virš 3,000 darbininkų iš audimo dirbtuvių.

Baisus sniegas. Simbirsk, gegužio 1 d. (n. k.). Visoj apielinkėj siautė baisi sniego puga, tartum pradžioje žiemos. Nuskendo Volgoje komp. „Samoliot'' prieplaukos budavonės, o taipgi liko suardytas ir paskendo gan didelis garlaivis; apart vieno žmogaus visa jo kamanda išsigelbėjo. Singilėjuje (arti Simbirsko) nuskendo vietinių pirklių prieplaukos įtaisos; tas pats atsitiko Stauropolyje komp. „Sam.'' ir „Kaukaz ir Merkurij'' prieplaukose.

Puolant neapsakomai smarkiam sniegui, siautė baisi vėtra, kuri laužė medžius, ardė namų stogus ir nešė ką kur sugriebdama. Daug liko apardyta namų. Ypač nuo tos vėtros nukentėjo miestas Kozmodemjansk, Kazaniaus gub.

Žiaurus šaltis. Samara, gegužio 1 d. (n. kal.) Kiek laiko pirmiau, čia jautėsi tikras pavasaris, bet

štai staigu pradėjo pusti šaltas šiaurės vėjas, ir šaltis greit pakilo iki 2 laipsnių Reom. Priegtam laike keliolikos valandų siautė baisi sniego audra; stebėtinai daug priversta sniego. Apielinkėj ir pačiame mieste liko daug išlaužytų medžių, telegrafo stulpų, o taipgi dikčiai apardyta namų; labai daug liko nunešta stogų.

Šaltis ir audra tęsėsi Samaros gub. per tris dienas. Padaryta gan daug nuostolių.

Vagystė vienuolyne. Maskva. Nesenai didžiausiame miesto vienuolyne („Strastnoj'') laike pamaldų vagis nupjovė nuo buvusios čia garsios dainorės N. V. Plevickos rankos labai brangų branzalietą.

Vegetarijonų susivažiavimas. Gegužio 1 d. (n. k.) atsibuvo Rusijos vegetarijonų (kurie valgo tik augalus) susivažiavimas. Buvo pasakyta gan daug prakalbų ir perskaityta keletas labai įdomių referatų. Čia liko ppranešta, kad Peterburge priskaitoma vegetarijonų apie 40,000 žm., o Maskvoje — apie 6,000 žmonių.

Gegužio 1-ma Rusijoje. Nors Rusijoje gegužio 1 d. pripuola per 13 d. dienų vėliau, negu visame pasaulyje, tečiaus daugelyje miestų darbininkai stengėsi švęsti tą šventę kartu su plataus pasaulio darbininkais; nekuriose vietose darbininkai nestojo tą dieną prie darbo. Prieš tą dieną buvo visur išplatinta daug atsišaukimų, kviečiančių švęsti 1 gegužio ir eiti visiems vienybėn.

Valdžia, žinoma, dėjo visas spėkas, kad neduoti darbininkams susitarti; daug liko suareštuota Lodziuje; tenai-pat labai daug valdžia sučiupo s.-d. partijos atsišaukimų, paskirtų Lenkijai ir Lietuvai.

Nepasisekė. Nesenai Rygoje buvo toks atsitikimas. Du kareiviu vedė kalėjiman areštantę. Eidami per geležinkelį arestantė metėsi po tuom laiku ėjusio traukinio ir liko ant vietos užmušta. Kareiviai, pamatę, kad arestantė nori „ištrukti'', taipgi puolė paskui jos, bet čia jiedu buvo parversti traukinio ir sutraiškyti taip, kad visi trįs gavo galą.

IŠ LATVIJOS.

Proklamacijos. „R. Viest. praneša, jog buvo po vietinius Rygos fabrikus išmėtytos proklamacijos, kviečiančios visus fabrikų darbininkus mesti darbą bei švęsti pirmą dieną geg. mėnesio.

Žurnalistų ir literatų draugija. Kaip praneša „J. D. L.'' žurnalistų ir literatų draugijos tvarkymas pavestas baronui Drachenfelsui, Vidžemės gub. draugm. Todel ir nesunku esą išsiaiškinti draugijos veikimo nusilpnėjimas, kuris pastaruoju laiku labai aiškiai apsireiškė.

200 žydų šeimynų, kaip praneša „Rieč'', gena iš Rygos. Viena jų dalis gavusi prisiruošimui 6 mėn., kita gi — 2 mėn. laiko. Daugelis ištremiamųjų žydų pragyvenę Rygoje su virš 10 metų.

„Skutari'' — visai arti. Ventspilės latvių laikraštis „Jauna Avize'' praneša apie sekantį tragikomedišką atsitikimą Sisėje. Tulas vietinis vaikinas nusipirkęs vieną numerį „Jaunos Avizes''. (Toje apielinkėje laikraščius maža kas teskaito.) O tasai numeris pagimdė štai kokią neluaimę: Minėtasis vaikinas, kuris labai bijo karo, iš žodžio Skutari išskaitė Skrundą, kuri yra 8 mylios nuo Sisės ir baisiai persigandęs iš to, kad karas jau taip arti. Kas gi daryti? Tie „turkai'' tokie baisus ir nuožmus ir jau netoli! Jo baimę dar labiau padidino, antrą dieną, tolin pasigirdę pirmieji griaustinio grumenimai, kuriuos jis paskaitė „kanuolių'' šuviais... Kiekvienas mėlynoje apyregėje pasirodantis paukštis reiškė „turkų granatą''... Vos-nevos pasisekė bėdiną vaikiną pertikrinti, kad Skutari yra ne už 8 mylių, bet už trijų-devynerių marių....

„Paklydusi'' gėlė. Vieną rytą tulas ponas P. gyvenantis Arklių gatvėje, Mintaujoje, pastebėjo, kad iš jo daržo kaž-kur pražuvusi rožė, apie 1 rub. vertės. Už kiek laiko jisai pamatęs, jog jo rožė „persikėlusi gyventi'' į kaimynų daržą. Delei šito „nepaprasto'' atsitikimo surašytas protokolas ir bus tardymas, kuriame išsiaiškins: kokiuo budu p. J. P. rožė pateko p. Karoliaus S. daržan.

Iliustruotas žurnalas. Gegužio mėn. pradžioje Rygoj pradėsias eiti latvių kalba leidžiamas savaitinis iliustruotas žurnalas „Spogulis'' (Veidrodis). Šitą žurnalą leisias fotografistas A. Skarinš. „Spogulis'' bus panašus, kaipir rusų kalba leidžiamas ‚Ogoniok'.

Rygos politechnikoje nesenai pakeltas klausimas, ar gali tie asmenis, kurie pabaigę agrikulturos mokyklą, įstoti į visus politechniško instituto skyriaus? Apšvietos minitseris paaiškino, jog tokie asmenis, kaip augščiau paminėta, tegali įstoti tiktai politechniško instituto agrikulturos skyriun, o į kitus nedaleidžia.

Pavogė mobilizacijos planus Revelis. „J. D. L.'' praneša, jog Tapsoje iš geležkelio užveizdo kanceliarijos išvogta geležinė dėžutė, kurioje buvo įvairių svarbių dokumentų ir mobilizacijos planas. Apie šį atsitikimą bei vagystę tuojau pranešta Igaunijos gubernatoriui, kuris atvykęs į Tapsą, o su juo žandarų viršininkas, prokuroras ir kiti. Pagaliaus po ilgų jieškojimų surado minėtą dėžutę įmestą į Tapsos upę. Dėžutės raktas buvęs sugadintas, bet svarbieji dokumentai palikti. Matoma, kad vagis manė rasti kitokį turtą, o apie tokiuos dokumentus visai nepaisė, tad ir įmetė dėžę į upę.

Baudžiavos laikų paminklas. Cargradas (Latgalė). Apie pusversti nuo Cargrado pakelyje stovi stulpas, ant kurio (rusų kalba) išrašytį sekantįs žodžiai: Kaimas Cargrad. 19 vyriškos lyties dušių. 7 kiemai („dvori''). Baudžiava jau senai praėjo, bet jų paminklas, stulpas, vis dar tebestovi ir primena praėjusius sunkius vergijos laikus.

Korespondencijos.

MASPETH, L. I. N. Y.

Šis miestelis — tai Brooklyno priemiestis; turi jis keletą tukstančių gyventojų. Daugiausia apgyventas lietuviais ir lenkais. Gan maža proporcija gyvena svetimtaučių, išėmus lietuvius su lenkais.

Bet šio miestelio lietuviai viešame lietuvių veikime gan išlengvo kruta. Nors yra keletas lietuvių su gerais norais šį-tą veikti del visuomenės labo, bet, nesirandant energiškų inteligentų, kurie karts nuo karto pajudintų juos prie veikimo, jokio aktivio veikimo beveik nesimato.

Vienok šio miestelio lietuviai verti pagyrimo iš kito atžvilgio. Kuone didesnė lietuvių pusė turi nusipirkę nuosavius namus, o kurie neišgali nusipirkti namų, tai perka lotus. Reikia tikėtis, kad laikui bėgant bus čia pavyzdingas lietuvių kaimelis, nes įsigijimas nejudinamo turto daug ką reiškia prie gerbuvio. Brooklyne-gi lietuvių randasi virš poros dešimčių tukstančių, bet namų lietuviai turi nusipirkę vos tik keletas. Visi gyvena žydų namuose. — Nors butinai reikėtų Brooklyno lietuviams griebtiesi prie įsigijimo nuosavybės, nes šiaip nėra pabaigos mokėjimui nuomų, o kitais žodžiais sakant, nieko negalima užgyventi.

Prie progos verta paminėti apie atsibuvusį gražų draugišką vakarėlį šiame mistelyje, p. Palubinsko salėje, gegužio 11 d. Buvo tai paminėjimas 18 metų p-lės Elzbietos Linoniutės gimtadienio. Buvo sukviestas burelis jaunuomenės pas p-lę Elz. Linoniutę. Buvo svečių iš Brooklyno ir New Yorko. Kramsnodami vakarienę, kuone kiekvienas iš svečių šį-tą pratarė — daugiausiai tai buvo linkėjimai p-lei Elz. Linoniutei.

Kiek plateliau, užkliudydami musų viešuosius reikalus, kalbėjo šie: p. Vitkus, Linonis ir J. M. Danielius.

p. Linonis šiaip prasitarė: „Lietuviai — broliai ir sesutės, jaučiuosi gan linksmai, matydamas linksmai šnekučiuojantį ir gražiai lietuviškai dainuojantį lietuvių jaunuomenės burelį. Tatgi meldžiu ir linkiu, kad ir ateityje neužmirštumėt, kad esate lietuviai. Guodokit savo prigimtą kalbą, savo žmones ir dirbkit, kas yra gera abelnai lietuvių tautai!'' Pasakyta gražiai ir teisingai, nes juk dauguma musų jaunuomenės yra pasinėrę amerikonizmo bangose; ne tik kad ta jaunuomenė viešai su lietuviais neveikia, bet bijosi net prasitarti lietuviškai.

Už visus plateliau kalbėjo J. M. Danielius, kurio taip-pat paduosiu keletą išsitarimų. Tarp ko kito jis taip pasakė: „Pirmą kartą man tenka buti pas lietuvius ant taip gražaus vakarėlio, o ypač ant gimtadienio paminėjimo. Mažai yra lietuvaičių, kurios čia gimusios, o taip su lietuviais bendrai veiktų, kaip kad daro p-lė Elz. Linoniutė vos budama 15 metų mažiaus, jau pasirodė viešai tarpe lietuvių. Taip ant rengiamų prelekcijų Liet. Ukės. Klubo New Yorke ir „Laudies Mokyklos'' Brooklyne ji daug kartų yra papuošusi vakarėlius, gražiai padainuodama ir paskambindama ant piano. Jos tėvai verti didžios pagarbos už gražų auginimą ir pamokinimą. Elz. Lin. yra pavyzdinga lietuvaitė delei čia gimusios musų jaunuomenės''.

Reik priminti, kad mes dar kaip ir nemokam savo jaunuomenės patraukti viešan darban. Gana tankiai ant musų viešų sueigų jaunuomenė negauna sveiko linksmumo; galop mes nesitaikom pagerbti ypatas, kurios pradeda šįtą veikti.

Reikia dar pridurti prie aprašymo to gražaus vakarėlio, kad p. Linonis priminė neužmiršti ir užmanytuosius du dideliu musų tautos darbu — prisidėti nors su maža plytele prie pastatymo Tautiško Namo Vilniuje ir įsteigimo Jovaro Ukio. Visi pritarė tiems jo žodžiams ir tapo sumesta aukų Taut. Nam. Vilniuje $5.05 ir Jovaro Ukiui — $1.75.

Pinigai pasiųsta „V. L.'' redakcijon, sulig aukautojų reikalavimo. **Svečias.**

Taut. Namui Vilniuje aukavo šios ypatos:

Andrius Linonis, K. Linonienė, Elz. Linoniutė, A. Lapinskas, P. Palubinskas — po 50c.; R. Linoniukas, A. Ginkus, L. Vitkus, M. Jankauskiutė, J. M. Danielius — po 25c.; L. Tineris, F. Ginkus — po 15c.; J. Ginkus — $1.oo.

Jovaro Ukiui:

A. Linonis, Palubinskas — po 50c.; K. Linonienė, Elz. Linoniutė, R. Linoniukas — po 25c.

Viso 6 dol. 80c.

„V. L.'' administracija.

ROCHESTER, N. Y.

Balandžio 27 d. Šv. Cecilijos bažnytinis choras sulošė teatrą — „Genovaitė''. Lošimas nusisekė pusėtinai; tas pats choras atliko keletą dainelių. Tik publika liko neužganėdinta, kad tarpakčiuose reikėjo taip ilgai laukti, kol pradeda lošti kitą aktą.

Gegužio 2 d. LSS. 7-ta kuopa apvaikščiojo gegužinę — buvo sakomos eilės ir prakalbos. „Aido'' dainorių choras atliko keletą dainų.

Kaslink rengimo teatrų ir šiaip visokių vakarėlių, tai musų miesto lietuviai gana darbštus ir pusėtinai išsilavinę.

Šiomis dienomis tarpe musų lietuvių atsitiko pora negeistinų naujienų. Kiek laiko atgal P. Tamuliunas, susipykęs su savo žmona del kokio-ten reikalo, išėjo iš namų ir stipriai prisigėrė; įpuolęs į desperaciją, jis pasikorė pas vieną ukininką ant dratinės tvoros, apsukdamas sau dratą apie kaklą. Velionis turėjo 28 m. amžiaus, paliko moterį ir porą mažų vaikučių. Tik tiek galėjau sužinoti apie jo mirtį. Tai vis alkoholio vaisiai.

Antra gi naujiena beveik jau visiems paprasta. Šiomis dienomis Pr. Zelskienė pabėgo nuo savo vyro su savo burdingierium A. Dagiu; vienas 10 metų vaikas Lietuvoje, o mažą mergaitę pasiėmė su savimi.

J. A. Valentinaviče.

ROCHESTER, N. Y.

Vietinė TMD. 52 kuopa gegužio 10 d. surengė vakarėlį paminėjimui 10 metų sukaktuvių nuo mirimo visiems mums žinomo darbštaus tėvinainio ir poeto vyskupo Ant. Baranausko. Vakarėlio programas susidėjo iš prakalbų, deklamacijų, dainų ir šokių su lakiojančia krasa bei išlaimėjimu dovanų. Pirmiausiai TMD. prezidentas nupiešė trumpą vysk. Ant. Baranausko biografiją, pažymėdamas jo nuopelnus, padarytus delei Lietuvos ir lietuvių.

Prisirašė dar keletas naujų sąnarių; dabar minėta kuopa turi virš 80 sąnarių.

Labai pagirtinas dalykas, kad šitas vakarėlis atsibuvo be svaiginančių gėrimų.

Lietuvos Kareivis.

WATERBURY, COON.

Šis miestas pirmiau buvo priskaitytas prie eilės miegančiųjų miestų. Paskutiniu gi laiku visi darbininkai sujudo-sukruto, yt skruzdėlės pavasario laike. Atbudo taipgi ir lietuviai-darbininkai. Tarpe visų darbininkų jaučasi neužsiganėdinimas mažu (9 dol.) savaitiniu mokesniu už 59 darbo valandas. Kur dirba didesnis burelis lietuvių, ten galima patėmyti, kaip pakilęs yra jų upas, kai jie tariasi streiku iškovoti geresnes darbo išlygas.

Vienok sunku mums kovoti su kapitalistais, kol tarpe musų nėra tvirtos organizacijos, kol dar nėsame susispietę į darbininkišką uniją. Dabar gi mums yra gera proga, nes turim taip vadinamos Amerikos Darbininkų Federacijos organizatorių, kuris su pasišventimu ir energija dirba darbininkų labui, kviesdamas juos vienybėn. Kaip gavome patirti, nekurių dirbtuvių perdėtiniai, norėdami sutrukdyti tą jo darbą, griebėsi aštrių įrankių ir stengėsi įkišti jį kalėjiman. Kada jis kalbėjo pas vienos dirbtuvės vartus, jos perdėtinis telefonavo miesto majorui, užklausdamas, ar jis turi tiesą organizuoti ir prikalbinėti darbininkus, — majoras atsakė, kad jis turi pilną tiesą tą daryti.

Nors tikrai pasakyti negaliu, tečiaus kalbama, kad Waterburyje yra virš 21,000 organizuotų darbininkų, kas parodo, kad jau apie pusė šio miesto darbininkų yra susipratę. Lietuviai taip-gi noriai rašosi į organziaciją, tik mums truksta tinkamo organizatoriaus, bet, reik manyti, kad su laiku busim ir mes visi susiorganizavę. Pasitaiko girdėti, kad kai-kada lietuviai yra priverčiami prigulėti prie unijos. Ikišiol organzacijon prisirašiusių lietuvių skaitosi apie 500. Mes turime pasistengti, kuogreičiausiai susispiesti vienon darbininkų kuopon, idant vienybėje stoti kovon su kapitalistais už geresnį duonos kąsnį. **J. Navikas.**

NEW BRITAIN, CONN.

Vietinės pašalpinės draugystės suvienytomis spėkomis pasistatė čia savo namą, — tai yra puikiausias namas, kokio, gal sakyti, neturi nė viename didmiestyje Amerikos lietuviai.

Apačioje, priešakyj, yra dvi krautuvi, o užpakalyje — svetainė įvairiems draugysčių susirinkimams. Ant antrų lubų yra didelė salė, kuri yra įtaisyta sulig naujausių išradimų; ji tinka baliams, teatrams, krutomiems paveikslams ir tt. Visas to namo įtaisymas kainuoja apie $35,000; namas randasi gan puikioje vietoje — 354 Park gt.

Gegužio 30—31 ir berželio 1 d. rengiamas iškilmingas to namo atidarymas, ar, kaip čia sako, pašventinimas.

Programas, rodos, bus sekantis: gegužio 30 d. 10 val. ryte parodos maršavimas miesto gatvėmis, paskui bus prakalbos, dainos ir deklamacijos. Kalbėtojais bus miesto valdybos atstovai (anglai) ir geresnieji vietiniai kalbėtojai. Po prakalbų prasidės šokiai. Gegužio 31 d. 2 val. po pietų prasidės balius su įvairiais pamarginimais ir išlaimėjimais. Berželio 1 d. bus sulošta teatras — „Švarkas ir Milinė''; lošimas atsibus vakare.

Nesenai, kaip jau visiems žinoma, buvo pabėgęs Šv. Andriejaus draugystės kasierius, kuris buvo išnešęs keletą šimtų dol. draugystės pinigų; galop jis liko pagautas ir draugystei skriauda tapo jau atlyginta.

Dabar išėjo aikštėn, kad tos pačios draugystės buvęs sekretorius K. Baikauskas per vienus metus išaikvojo $185.oo draugystės pinigų; jis buvo suareštuotas ir dabar eina byla. Čia turiu pridurti, kad New Britain'o draugystės neturėjo mados per metinias kningų sąskaitas peržiurėti mėnesinių mokesčių kningų. Tai bus gera lekcija ateičiai.

B. Salaveičikas.

SO. BOSTON, MASS.

Gegužio 4 d., Šv. Šir. vardo draugystė surengė vakarą Šv. Petro bažnytinėj svetainėj. Pirmiausiai kalbėjo Jonas Litkevičius; paskui deklamavo Petras Valikonis; deklamacija nusisekė vidutiniškai — biškį perdaug siubavo ir rankoms mostagavo. Toliau deklamavo ir kalbėjo Jonas Baltrušaitis. Prakalba buvo labai puiki, ir iš viso galima buvo matyti, kad jis yra augštos dvasios ir gerų norų žmogus ir kad viską atlieka su pasišventimu. Malonu buvo girdėti einančius iš jaunos krutinės garsius žodžius, kurie kiveste kvietė jaunimą prie mokslo, prie apšvietos, prie vienybės. Man rodos, kad nėvienas jo žodelis nepasliko be atbalsio jaunimo širdyse. Gaila tik, kad iš priežasties suvargimo nuo darbo neilgai jis galėjo kalbėti. Eiles taipgi jis gan puikiai padeklamavo. Tikimės, kad gerbiamas J. B. nepasigailės savo žygio ir nuovargio ir pasistengs atsilankyti pas mus ir kitą sykį ir šį-tą naujo ir naudingo pakalbėti; berods, jis jau pasižadėjo vėl kada-nors pributi su prakalbomis.

Galop laikė prakalbą Jonas Adomavičius, kuris taipgi gan gerai kalbėjo apie visokius kasdieninius gyvenimo prietikius.

Pasibaigus prakalboms, draugijon prisirašė keletas naujų narių. Publikos buvo gan daug ir visi atsilankusieji grįžo namon užganėdinti taip puikiai ir naudingai praleistu vakaru.

Gegužio 10 d. Šv. Petro bažnytinio choro naudai buvo surengtas šokių ir dainų vakaras. Šokiai, žinoma, ėjo linksmai ir tęsėsi pusėtinai ilgai; tik ant nelaimės mažokai buvo merginų, taip kad nekurie vaikinai neturėjo net ką veikti, o žiurėti į kitus be abejo, nusibosta.

Paskui buvo padainuota trįs dainelės: Per tamsią naktelę, Einu per dvarelį ir Per girią-girelę; dainavimą vedė vietinis vargonininkas p. M. Karbauskas. Dainos, kaip kitais kartais, taip ir dabar, galima sakyti, nesusisekė — dainavo be takto, panašiai, kaip dainuoja Lietuvos jaunimas po kaimus; matyti, kad dainininkams truko tinkamo išsilavinimo. Vienok ir tokis dainavimas patenkino publiką, nes girdėjosi pusėtini delnų plojimai, kas parodė, kad musų lietuviai yra išsiilgę lietuviškų dainelių. Reiktų pasistengti lietuvių jaunimui sudaryti geresnį chorą, puikiai išmokti dainuoti, idant visi galėtų pasigėrėti dainelėmis, primenančiomis savo kraštą, savo žmones, savo jaunas dienas. Daugelis ėjo vien tik, kad išgirsti gražų dainavimą, nes buvo kalbama, kad choras mokinasi septynias dainas, o atlikta tik trįs, bet ir tos netikusiai. Reikia manyti, kad ateityje viskas bus atlikta geriau. Rengėjams panašių vakarėlių reikėtų neužmiršti to, kad tokiu netikusiu programo išpildymu, atstumiama daug jaunimo, kuris, nerasdamas užganėdinimo lietuvių vakare, trauks kur kitur. Reikia visomis pajiegomis stengties, kad viskas but atliekama tinkamai, puikiai ir kad vsi liktų užganėdinti. Žinoma, čia didžiausia kaltė puola ant choro vedėjo, kuris nesidrovi sakyti: „Kaip padainuosime, taip ir bus gerai''.

Žmonių ant vakaro atsilankė mažai — vargiai liko padengtos vakaro išlaidos; už tikietus surinkta $25.oo.

Gegužio 11 d. lietuvių Šv. Petro bažnyčioje atsilankė vyskupas; liko padirmavota keletas šim

tų žmonių. Musų vargonininkas pasitiko ir išleido vyskupą laikui tinkamu giedojimu; giedojimas pavyko pusėtinai.

Dainų Mylėtojas.

LOWELL, MASS.

Nesenai čia tapo įkurta lietuvių (Jankausko, vietinio, ir Ramanausko, iš Lawrence'o) agentura: parduodama laivakortės aut visų linijų, siunčiama pinigai, vedami bankos dalykai. Apart to dar įsteigta kningynas. Galima nusipirkti ar užsiprenumeruoti visi geresnieji lietuvių laikraščiai. Vieta randasi ant 131 East Merrimack Str. Butų gerai, kad vietiniai lietuviai paremtų savousius. Visi dalykai atliekami sąžiniškai.

Lietuvių pas mus skaitoma į virš 800 žmonių. Dabar gal ir daugiaus, nes privažiavo iš apielinkių, daugiausia iš Lawrence'o. Draugijų skaitoma mažai,—kelios pašalpinės, SLRKA. kuopa, sceniaus buvo ir TMD. kuopa, bet kažin kodel kuopos vedėjai apsileido ir ji iširo; antras metas nieko apie ją nebegirdėt. Keletas vyrukų tariasi sutverti SLA. kuopą, — butų labai pagirtina. Lauksime.

Beje, tarp lietuvių (ir lenkų) nuo praeitų metų streiko didesnį veiksmą paliko IWW. skyrius. Šiemet per 1 gegužio minimasai skyrius nutarė surengti apvaikščiojimą. Gavo prašymą ir iš miesto valdybos ant 3-čios d. gegužio (šeštadienio). Užprašė I. W. W. skyrių, kad atvažiuotų paminėti, ir iš apielinkių, bet atėjus tai dienai ir privažiavus žmonių keliems tukstančiams, daugiausia iš Lawrence'o, Mass., miesto majoras užgynė parodą, t. y. vaikščiojimš gatvėmis. Tokiuo budu paroda neįvyko ir žmonės užsiganėdino vien tik smuklėmis, kiti parengtu IWW. baliu su šokiais ir tt. — Tai tiek žinelių iš šios vietos. — Kitu kartu daugiaus.

Svetys.

LAWRENCE, MASS.

Sveikam žmogui laikas bėgte bėga — ypač greit eina dienos pavasarį. Susilaukus pavasario, kiekvienas žmogus, o užvis jaunuomenė, stengiasi nedeldieniais apleisti miestą ir išvažiuoti ant laukų ar į miškus, kur galima pakvėpuoti tyru oru, gražiai pasilinksminti bei pažaisti.

Vienok atsiranda ir tokių, kuriems geriaus patinka likti sutroškusiame ar pypkių prirukytame kambaryje prie alaus bačkutės. Pas mus įėjo „madon'', kad merginos prisiperka po kele tą alaus bačkučių, susikviečia savųjų draugų-draugužių ir per ištisą dieną geria, kiek lenda; čia, žinoma, neapseina be nešvarių kalbų, dainų ir pasielgimų.

Gegužio 11 d. buvo L. S. D. mėnesinis susirinkimas. Čia buvo paskelbtas Valparaiso mokinio laiškas, kuriame jis prašo paskolinti pabaigimui aptiekorystės mokslo pinigų; mokslą užbaigsiąs už dviejų metų. Kadangi L. S. D. nėra turtinga, tai po ilgų sąnarių ginčų tapo nutarta sušaukti tam tikrą susirinkimą gegužio 16 d. ir plačiau apsvarstyti tą dalyką. Tas mokinys yra gerai žinomas visiems Lawrence'o lietuviams, nes du metu atgal jis čia gyveno ir dirbo kooperacijoj už kningvedį, o taipgi priklausė prie L. S. D. ir S. L. A. Įvedus į SLA. konstitucijos naujas taisykles, jis atsisakė iš tos organizacijos, nežiurint to, kad nekurie jo draugai patarė jam prigulėti jon ir toliau, nes, girdi, reikalui esant, galima gauti šiokią-tokią pašalpą.

Matant tą visą, galima pridurti, kad lietuvių jaunuomenė, ypač moksleiviai, ne tik patįs priklausytų prie SLA., bet ragintų ten prisidėti ir kitus savo draugus bei pažįstamus. Tada, be abejonės, ne vienas lietuvis ar lietuvaitė, eidami mokslą, gautų pinigišką pašalpą.

Šią žinutę rašau delto, kad mes keli susėję plačiau apie tą kalbėjome ir nutarėme pranešti į laikraštį.

Gailutis.

LAWRENCE, MASS.

Tarptautiškas vakaras. Gegužio 7 d. miesto salėje „Cosmopolitan Club of the Y. M. C. A.'' surengė tarptautišką vakarą, susidedantį, kaip programe pažymėta, iš sirijokų, italų, lenkų ir lietuvių. Pelnas skiriamas del Flood Sufferers. Programas susidėjo iš lenkų beno, pasveikinimo, prez. klubo Colin-Holm'o dramatiško škico — „Arabian Standard of honor'' atliko per sirijiečius, italų orkestro (mandalino ir smuikos) ir lietuviško Šv. Cecilijos choro po vadov. vorg Deltuvos; pagiedojo „Lietuva, tėvynė musų' ir kitas giesmeles; nusisekė vidutiniškai — daug geriaus, negu kitais kartais. Toliaus sekė daktaro lingvisto Tupperio trumpa prakalbėle, dramatiškas škicas — „Black Knights'', kurį atliko sirijiečiai; vėl italų orkestras, o lietuviškas choras padainavo keletą dainų; pagaliau buvo atliktas himnas — „My Coutry'' — angliškai. Ant galo lenkų benas užbaigė programą.

Čia teiksis man atleisti gerb. choristai, kad biškį pažymėsiu, jog jie menkai buvo pasimokinę vartyties ant pagrindų, o kitas dalykas — tai nesusitarimas tarp savęs: duokime, pergiedos vieną giesmę ir bėga nuo pagrindų choristės, o vedėjas jas grąžina, kad daugiau dar giedotų; tuomi pasidarydavo koki-tai „betvarkė'', kas suteikdavo nesmagumą žiurėtojams. Prieš išeisiant ant pagrindų reikėtų susitarti, kokias giesmes giedoti ir kelias, kad paskiaus išeitų viskas puikiai ir darytų gerą įspudį ant žiurėtojų; taipgi choristės turėtų buti ramesnės ar, taip sakant, inteligentiškesnės, o dabar, mat, visos tokios jaunutės, tai vis joms rupi vienai kitą pastumėti ar patraukti, kad tuom padarius kokį „juokelį'', o tas jau visiškai netinka. Tegul neįsižeis gerb. choristai mano patarimais ir taip-gi tegul bus leista man tarti jiems ačiu, ypač p. Deltuvai už pasidarbavimą; butų labai malonu, kad tankiai galėtumem išgirsti musų choro dainininkus.

J. Kerdiejus.

ATHOL, MASS.

Pažvelgus ant kituose miestuose gyvenančių lietuvių, net malonu pasidaro ant širdies, nes matai, kad jie vienybėj veikia ir žymiai žengia pirmyn. Pas mus gi nieko panašaus nesimato. Paveikslan, gegužio 11 d. buvo susirinkusi pirmeiviška draugija. Vienas iš publikos padavė sumanymą parinkti Paterson'o streikieriams aukų, bet pirmininkas net balso jam nenorėjo duoti, kad paaiškintų apie streiką ir streikierių padėjimą. Iš to galima matyti, kad pirmininkui ir jam panašiems ponams menkai apeina darbininkų reikalai.

Vienok daugelis pritarė darbininkams-streikieriams ir galop liko surinkta ir pasiųsta streiko šelpimo iždininkui $2.79.

Fr. J. Levinskas.

CHICAGO, ILL.

Vietinis laikraštis „The Chicago Record-Herald'' gegužio 10 d. patalpino savo skyriuje — „Around the World in Eighty Blocks'' aprašymą apie vietinius lietuvius, kurie čia dirba juodžiausius-sunkiausius darbus. Rašytojas Stanley R .Osborn pradeda taip — „The new people. are not altogether happy in the new world...''; paskui išveda, buk paprastai „foreigners'', perskaitę Suv. Valstijų konstituciją ir sulyginę ją su savo šalies despotiškos valdžios įstatais bei prisakymais, apsvaigsta iš šios šalies laisvės ir paskatinti agentų išsvajotais vaizdais apie didelius uždarbius, deugelis važiuoja čia su viltimi pilno užsiganėdinimo ta „nauja tėvyne''. Bet, pribuvus čion, viskas jiems pasirodo nepaprasta; iškarto gauna užsiėmimą prie rudžių arba dulkių liejiklose bei dirbtuvėse...

Straipsnis užima veik tris laikraščio špaltas su 3 paveikslėliais, kurie taipgi prastą įspudį padaro ant žiurėtojaus; 1-mas paveikslėlis (fotografija) — tai moters, kuri, prisirinkus lentgalių-pagalių maišą užsidėjus jį ant pečių, nešasi manon kurui; 2-ras paveiksl. — du vyru, einančiu iš skerdyklų su blėkinėmis rankose, — paprasti lietuviai darbininkai; 3-as gi paveikslėlis — lietuvaitė tautiškuose aprėdaluose vasaros laiku, o prie jos vaikinas apsirėdęs kazoko kostuimu (make-believe Cossack). Kitų vaizdelių tipų nepažinau, bet ant paskutiniojo nupiešta d-ro Graičiuno sunus ir jo giminaitė. Kas per tikslas buvo duoti tokis tipas lietuvio vaiko į svetimtaučių laikraštį?

Toliaus paminėta, kiek yra lietuvių Chicagoje, — pagal d-ro Graičiuno išrokavimo esą į 75,000 žmonių; sulig mokslainių statistikos žinių Chicagoje esą 8,569 liet. vaikų.

Toliau rašytojas aiškina, kad daugelis lietuvių patenka į viso kios rųšies dirbtuves, kur greit užsikrečia džiova ir kitomis ligomis ir kur dirba sunkius darbus, — tokiems, žinoma nelinksma šiame naujame sviete gyventi; bet, žiurint plačiau, yra čia lietuvių gan gerai pasiturinčių, kurie tik ir galvoja, kaip naudoties iš turtų. Paveizdan, „Lietuvos'' leidėjas p. Olševskis, kuris tik ir stato vienus po kito naujus namus ir užveda naujus biznius. Taip gegužio 10 d. su didžiu trukšmu, su muzika atidarė jis naują rakandų kratuvę po vardu: „South Halsted Furniture House''. „Kataliko'' leidėjas p. Tananevičia, nors nesenai pasistatė naują budinką, bet dabar vėl pristato del spaustuvės atskirą nemažą murą Na, o kiek yra kitų turtingų lietuvių, kurie, nors nėra taip garsus, bet, žiurėk, vasarą ant piknikų privažiuoja su automobiliais po 10 ir daugiau tik į vieną daržą, o kur kiti!

Taip, yra Chicagoje ir turtingų lietuvių, — tik lietuvių tautiški reikalai nuo jų turtų nesušila.

R. Vėjalis.

CHICAGO, ILL.

Su šiuom sezonu Chicagos lietuviai netenka keletos darbščių scenos mylėtojų ir karštų sądarbininkų. Kiek pirmiaus išvažiavo į Philadelphią P. Moskienė, kuri buvo žvaigžde lietuviškos scenos komiškose rolėse. Porą savaičių atgal išvažiavo į Brooklyną, N. Y. P. Vilkevičienė; paskutinį sezoną nemažai veikalų ji lošė prie LSS. Dramatiško Ratelio ir porą kartų Dramos Dr-joje. Dabar išvažiavo į Danville, Ill. P. Dundulienė, viena iš daugiausiai pasidarbavusių Chicagos lietuvių scenoje. Jos energija negali niekas kitas tarp lietuvių scenos mylėtojų pasilyginti. Ji buvo labai gabi lošėja tragiškose ir meilužės rolėse. Paskiaus ji režisieriavo keliuose dramatiškuoe rateliuose, o užpernai net sudramatizavo „Magelioną'', bet, gaila pasakyti, kad už tiek padėto truso musų scenai, ji visgi negalėjo užsitarnauti draugų simpatijos. Pati parengė išleistuvių vakarėlį, į kurį irgi nedaug svečių pribuvo. Teisybę pasakius, p. D. turėjo silpnybę, kad griebdavosi prie veikalų, kaip „Orleano Mergelė'', „Živilė'' ir kt., kurie dar musų silpnutėje scenoje negalimi tinkamai pastatyti. Taipgi išvažiavo Lietuvon P. Stankauskas, kuris buvo „Birutės'' Dr-jos gaspadorium ir jos karščiausiu sandarbininku; todel „Birutės'' draugija parengė jam išleistuvių vakarėlį gegužio 10 d. „Aušros'' svetainėje, kur jis širdingai su visais draugais atsisveikino.

SLA. 36-tos kuopos laikytame susirinkime gegužio 11 d. liko paduota naujų kandidatų 10 aplikacijų į SLA. Ten-pat buvo svarstyta apie pakeltą sumanymą, — ar SLA. prezidentas galėtų buti prie Centro raštinės ir su apmoka alga, ar tegul pasilieka, kaip iki šiol kad yra. Po ilgų svarstymų nuspręsta daugumu balsu, kad paliktų, kaip iki šiol, motyvuojant, kad visuotinu rinkimu galima išrinkt tokį prezidentą, kuris raštinės darbo nesuprastų, arba jei bus atsakantis tai vietai, tai iš kito miesto nenorės keltis ant poros metų į SLA. raštinę. Tai-gi kito miesto nenorės keltis ant poros metų į SLA. raštinę. Taip-gi buvo pakeltas klausimas, kad S. L A. Centro daktaras-kvotėjas nieko nuo savęs neparašo į SLA. organą apie hygieną; nutarė: prašyti, kad Dr. J. Baltrušaitienė šį-tą retkarčiais parašytų į „Tėvynę'' apie sveikatą delei SLA. sąnarių labo.

Gegužio 11 d. Šv. Jurgio parap. svetainėje „Aušros'' draugijos 1-ma kuopa turėjo parengus perstatymą — G. Hauptman'o 5 veiksmų dramą „Audėjai''. Artistai-mėgėjai buvo liuosnoriai. Pats veikalas yra didelis ir musų scenai nelengvas tinkamai atvaizdinti, nes reikalauja gerų scenerijų, o Šv. Jurgio par. svetainėje kaip tyčia jų ir nėra; todel iš techniškos pusės negalima ir buvo tikėtis ant ko-nors puikaus. Veikimas lošėjų buvo silpnas—nesusimokinę. Žiurėtojams pabodo ištisas 4 valandas sėdėti ir į taip nepavykusį lošimą žiurėti.

Žmonių buvo nemažai.

M. Paišelis.

CLEVELAND, OHIO.

Išaušus pavasariui, stebėtinai sukruto ir musų miesto lietuviai. Apart p. F. Živatkausko prakalbų buvo parengta dar trįs vakarai su lošimais ir šiaip pasilinksminimais. Čia reikia pagirti Cleveland'o lietuvius už lankymą viešų vakarų bei susirinkimų. Pas mus — tai ne kaip kituose lietuviais apgyventuose miestuose; tankiai skaitai korespondencijose: atsilankė ant parengto vakaro, teatro ar baliaus skaitlingas lietuvių burelis — apie 100 ypatų; pas mus gi atsilanko ant parengtų vakarų po 300 ypatų arba kiek telpa svetainėje, nežiurint kas juos rengia —kuniginiai, tautiečiai ar socialistai.

Man čia esant, tankiai galima buvo girdėti, kad koks-ten lietuvis stato naujai sumanytą orlaivį ir kad lenkų klubas duoda tam dalykui pinigus. Man išnetyčių pasitaikė susitikti orlaivininką ir asmenškai su juo pasikalbėti. Pasirodė, kad tas orlaivininkas — tai žinomo lietuviams dailininko Antano Žmuidzinavičiaus brolis— M. J. Žmuidzinavičius.

M. J. Žmuidzinavičius gyvena miesto dalyję, vadinamoje „New Burk''; jis jau 23 metai, kaip Amerikoje, vedęs lenkę moterį, užsiima paveikslų piešimu. Mokslus ėjęs Lietuvoje — Veiverių seminarijoje.

Taigi minėtas orlaivininkas man papasakojo, kad jo išrastam orlaiviui yra viskas jau prirengta bei išplanuota. Tam tik reikia pinigų — mažiausia $3,000, ir orlaivis galėtų jau pasirodyti. Miestas nuo savęs duoda delei orlaivio išbandymo vietą — „Luna Park''. Vienok pasirodo, kad jokis lenkų klubas tam dalykui pinigų neduoda. Teisybė, buvo susitvėrusi lenkų bendrovė ir jau buvo pradėta pardavinėti pajus, bet pasakius p. Žmuidzinavičiui, kad jis yra lietuvis, lenkai tą viską sustabdė; buvo jau sudėta apie $800. Dabar M. J. Ž. kalbina lietuvius, kad jam sudėtų augščiau paminėtą pinigų sumą ir tada jis pasirodytų su savo išradimu. Orlaivis turi buti 72 pėdų ilgio ir 50 pėdų pločio; sunkumo galės nešti 70 kartų daugiau, negu dabar lakiojantį orlaiviai, ir nesiduos vėjui paversti. Įdomu, kaip į tą visą pažvelgs lietuviai ir kuom pasibaigs tas M. J. Žmuidzinavičiaus išradimas, orlaivininkystės srityje.

K. Aksomaitis.

F. Molnar.

DRAUGAS IŠGELBĖJO.

(Užbaiga.)

— Kad tu žinotum, ką jinai dabar turi! — sušuko mažasis papurgalvis Gerbneriukas, kuris valgė pyragą ir lipo augštyn.

— Tai ką-gi? — paklausiau jo. — Pyragaičių?

— Hm-u! — atsakė Gerbneras su pilna burna ir prabėgo pro mane į viršų.

Aš priėjau prie stalo. Ištiesų, sargo žmona šiandien pardavinėjo pyragaičius. Už kiekvieną pyragaitį ėmė po 4 kreicerius. Ir pagunda vis labiau kurstė mane, taip didelė ji buvo, kad aš nebestengiau prieš ją atsispirti.

— Meldžiu man vieną pyragaitį, — aš tariau truputį drebančiu balsu ir neužilgo suvalgiau pusę pyrago. Nepraėjo gal nei pora minutų, o jau pyrago nei šmotelio nebeturėjau. Kai apskaitliavau, jog dabar turėsiu dvi dieni badauti, idant sučėdyti reikalingus pinigus lopetai nusiprikti, tai net sudrebėjau. Ir ne veltui sakoma: paduok velniui pirštą, jis paims ir visą ranką. Taigi ir kitą dieną suvalgiau vieną pyragaitį, o namo eidamas dar 3 kreicerius praleidau, už kuriuos nusipirkau dažų paišymui. Man beliko tik 29 kreiceriai. „Tegu'', raminau save, „aš parduosiu savo praeitų metų latinų kalbos rankvedį ir vėl turėsiu užtektinai pinigų. Pasiremdamas tokiuo savo planu aš tą pačią dieną, po pietų, nusipirkau už 9 kreicerius dar keletą kitų daiktų. Dabar man teliko tik 20 kreicerių.

Bet mano drąsiausią planą netikėtai suardė. Tėvas, kuris per tą laiką buvo pamiršęs apie lopetą, ir aš kiek galėdamas nuo jo slėpiausi, apie vakarą atėjo pas mane.

— Ką tu veiki? — paklausė jis.

— Aš paišau, — atsakiau jam.

Pasidairęs po kambarį, jis jau buvo beišeinąs, bet lyg ką-tai atsiminęs, stabtelėjo tarpduryje ir tarė:

— Parodyk man, kokia ta tavo lopeta.

Man net per kaulus šiurpuliai perbėgo.

— Aš čia jos neturiu.

— Tai kurgi tu ją laikai?

— Aš įdaviau kitam naudojimui.

Tėvas stipriai pažvelgė į mane.

— Tu įdavei ją kitam, naudojimui? Argi tu tam ją pirkai? Kam tu ją įdavei?

Staiga aš atsiminiau, jog tiktai Aleksandras Jaroka turi tokią lopetą. Aš pamažėl atsakiau:

— Jarokai.

— Kaip tai? — Argi Jarokai jo tėvas negali npirkti lopetos augmenų kasimui? Jie turi mieste trejis namus... Tai argi jis imtų iš tavęs lopetą? O gal tu...

Jis tvirtu žvilgsiu žiurėjo į mane ir aš nuleidau galvą.

— Turbut tu pamelavai? — jis klausė.

— Ne, — aš taip drąsiai atsakiau, kaip tai daroma, kuomet nori išsisukti ir žiurėjau tėvui ing akis, idant jį pertikrinti.

Bet jis nenorėjo tikėti. Jis apleido kambarį, tečiau už valandėlės ir vėl sugrįžo, apsivilkęs švarku ir kepurę užsidėjęs.

— Apsivilk, — tarė jisai, — ir eikime pas Jaroką. Ir jeigu tu busi pamelavęs, tai gausi savo dalį, kai dar niekuomet nesi gavęs.

Tie jo žodžiai man labai svarųs buvo, nes atvirai prisipažinus reikia pasakyti, jog tėvas kaikada mane mušdamas kirčių nečėdyjo. Kai dar niekuomet nesu gavęs — taip tai artinosi kaž-kas baisaus.

Priemenėje mane sulaikė motina.

— Prisipažink, mano suneli, jei tu ką-nors padarei.

— Ne, — aš atsakiau verkdamas, — aš nepraleidau veltui pinigų. Aš už juos nusipirkau lopetą augmenų kasimui ir paskolinau ją Jarokai.

Tarpduryje pasirodė tėvas. Jisai tarė:

— Aš pasikalbėsiu su Jaroka.

Ir mudu ėjova.

II.

Jaroka, liesas vaikiščias su akiniais, turtingo tėvo sunus, kuomet paskambinome prie jų namų, sėdėjo ant augštutinių lubų nedideliame kambarėlyje ir po namų mokytojo priežiura mokinosi. Duris atidarė tarnas.

— Meldžiu, ar Aleksandras namie? — aš jo paklausiau.

— Taip, bet jis mokinasi.

— Aš noriu butinai su juo pasikalbėti apie vieną svarbų dalyką, mokytojas mane atsiuntė.

Aš ir vėl melavau.

Vaikiščias tuojaus pasirodė.

— Sveikas Jarokai, — aš skubinai jį pasveikinau. — Ar žinai, ten apačioje manęs laukia mano tėvas, nes jis nenori tikėti, kad aš paskolinęs tau augmenų kasimui lopetą. Jisai man davė pinigų, idant aš už juos nusipirkčiau tokią lopetą, bet aš už tai nusipirkaus kningą, o dabar jam pasakiau, jog aš už tuos pinigus nusipirkau lopetą ir ją tau įdaviau naudojimui. Eikime apačion pas mano tėvą, pasiimk su savim sa-

KARAS.

Karas — tai svarbiausias nuotikis visame žmonijos gyvenime. Jis užinteresuoja kiekvieną žmogų — turtingą ir vargšą, vyrą ir moterį, didelį ir mažą... Žodžiu, visi įdomauja ir, tartum, gėrisi karu, bet kartu visi ant jo žiuri su pasibjaurėjimu ir panieka, kaipo ant baisiausio žmonijos veiksmo.

Nėra to žmogaus, kuris eidamas karan nesielvartautų, nesirupintų, nesibijotų... Vienok labai-labai retai pasitaiko girdėti, kad kas atsisakytų eiti karan, pasipriešintų pildyti valdžios paliepimus, ir karuose bei kareivijoj dalyvauja didžiausios žmonių minios.

Taip, karas buvo seniausiuose laikuose, per daugel tukstančių metų prieš Kristaus gimimą, buvo viduramžiuose, buvo visuomet, — yra ir dabar. Mes matome, kaip bujoja karai ir karų idėjos musų laikuose; karas liks ir ateityje, naikindamas šimtus tukstančių niekam neprasikaltusių, nieko blogo nemanančių ir nieko nesuprantančių žmonelių.

Užkliudžius tą svarbų karo klausimą, tuoj skverbiasi galvon klausimas: delko žmonės žudo viens kitą ir kokį gerą jie daro tokiu savo baisiu pasielgimu. Tankiai kalbama, kad jei žmogus kankina antrą žmogų, jei jis daro kitam blogą darbą, jei jis kitą stumia nelaimėn, tai jis elgiasi žvėriškai, elgiasi, kaip baisiausias pasaulio sutvėrimas, kuris neturi gailėsio, jausmų ir visų kitų žmogiškumo bei doros pamatinių principų.

Taigi, kariaudami žmonės praranda visus žmogiškus, prakilnius ir dorus jausmus ir lieka žvėrimis, arba net baisesniais už juos. Ar galima persistatyti sau baisesnį dalyką, kaip nekalto žmogaus kraujo praliejimas. — Žmogus, kuris dar vakar turėjo savyje gailėsį, kuris su panieka žiurėjo ant kraujo praliejimo, kuris garbino meilę ir dorą, patekęs karan, viską užmiršta, praranda ir su didžiausiu įnirtimu metasi žudyti jam panašius žmones. Šiandien jam viskas galima, visi jo seniau daryti išrokavimai bei nuomonės lieka perniek — kad pasirodytų net tėvas ar motina, brolis ar sesuo, draugas ar pažįstamas, jis ir juos sudraskytų ir gėrėtųsi iš to savo pekliško darbo... mat, jis pildo vadovų prisakymą — jis kariauja už tėvynę, už tikėjimą, už karališką sostą... Dabar jis viską pamiršo, nieko nebemato, nebegirdžia. Jo akyse bei mintyse stovi tik priešai ir įvairųs gnklai, o ausyse girdžiasi vadų paliepimai ir tų ginklų gaudimas. Jis ginasi nuo pramanyto priešo, jis mušasi, kiek galėdamas, iki jį nepaguldo smailus plieno durtuvas bei kardas, arba apskrita metalinė kulipka... Čia jau jis palieka viską, čia tik jis nurimsta... užminga amžinu miegu tuose karo laukuose, toli nuo tėvynės, nuo savųjų ir lieka užkastu nekaltų žmonių kraujais aplaistytoje žemėje. — Taip užbaigia tas narsus kovotojas savo amžiaus dienas už savo valdonus bei jų skelbiamus principus. Tada jis jau lieka niekam nebereikalingas ir niekas apie jį nebeatsimena, nebent kai-kada jo gimdytojai ar pažįstami pakalba apie jį ir apie jo nelaimingą likimą... bet po kiek laiko ir tie užmiršta... Štai tau karaliaus bei caro tarnas... štai tau ir didvyris.

O juk panašių didvyrių, panašiai žuvusių karo laukuose, guli užkastais įvairiuose musų žemės kraštuose ne tukstančiai, bet milijonai. Ir kam jie reikalingi? kas juos gerbia? kam jie padarė gerą? ar palengvino žmonijos vargus ant žėmės? Nieko panašaus jie nepadarė ir niekam jie nereikalingi...

Karas — tai baisiausia skerdynė, kur žmogus varu varomas turi eiti ir laukti kas valandą mirties bei kančių likus sužeistam. Čia be abejonės kiekvienam esančiam karo lauke prisideda dar vidaus jausmų atbudimas, atminus apie paliktus namie gimdytojus, giminaičius, gerus pažįstamus, draugus, o taipgi pačią ir vaikučius, kurie, netekę gero darbininko, aimanuoja delei duonos kąsnelio.

Baisus likimas... baisus jausmas... baisus reginys... Bet, žinoma, tas ypač baisus tam, kas tą viską kenčia, kas tą viską pergyvena.

Bet ar atjaučia kiek to jausmo tas, kuris rengia tą baisią skerdynę-karą? Ar jam taip-pat skauda širdis? Ar ir jis yra pasirengęs paaukauti savo gyvastį už kitus, už krašto garbę, už savo tautos gerovę... Gal sakyti, kad daugiausiai karų rengėjai to viso neatjaučia ir nieko panašaus nedaro. Jie sėdi ir laukia pergalės jų suviliotų vargšų gaujos; jie laukia tik garbės vainiko, jie laukia tik pagarbos ir išaugštinimo pasaulio akyse; jie laukia, kad jų vardai liktų užrašyti į nežustančios žmonijos historijos lapus ir kartu pagarbinti už narsumą ir pergalę — už tėvynės išgelbėjimą ir apgynimą tautos. Taip tai valdovai rupinasi apie karus...

* * *

Jeigu mes paimsime paskutinį didįjį karą Rusijos su Japonija, kuriame dalyvavo daugiau milijono žmonių ir kur liko užmušta ir sužeista apie 400 tukstančių žmonių, tai mes aiškiau suprasime, kokią baisiausią blėdį neša žmonijai karai. Jeigu kas prikeltų tuos visus kritusius karo laukuose kareivius ir leistų jiems dagyventi savo amžių, tai sveikiausiais ir stipriausiais vyrais ir gerais darbininkais galima butų apgyvendinti paveikslan tokią Suvalkų guberniją. O jeigu paimti visų laikų ir visų šalių karus ir prikelti jų aukas, — tai sunku net perstatyti, kiek tai milijonų butų žmonių ir kokio reikėtų žemės ploto, kur jie galėtų tinkamai pabaigti savo gyvenimo dienas. Čia turbut nebeužtektų ir musų didžiosios Rusijos.

Taigi matome, skaitytojai, kaip nenaudingi yra karai ir kiek jie nuneša gyvasčių pačiame gyvenimo gražume ir tvirtume... O kiek dar jie nuneš, tai to negalima čia pasakyti nei sau perstatyti...

Tik pažiurėkime į dabar gręsiantį Europos gyventojams pavojų, kuris anksčiau ar vėliau pasibaigs milžinišku karu, ir žinoma, tada gaus galą milijonai visai nekaltų žmonių... tada liesis upeliais žmonių kraujas, sumaišytas su ašaromis. Tai baisus bus žmogžudystės laikai...

Taip nuo 1870—71 m. Francija labai šnairuoja ant Vokietijos už paveržimą jos dviejų provincijų — Elsass—Lothringen ir laukia tik geros progos, idant užpulti ant Vokietijos ir atsiimti tuos žemės plotus.

Vokietija tą visą jai gręsiantį pavojų gerai numano ir aprokuoja; kiek galėdama ji ginkluojasi ir stengiasi sudrutinti sutarties ryšius su Austro-Vengrija bei Italija, idant ištikus su Francija karui, eiti sujungtomis spėkomis.

Francija taipgi nesnaudžia — ji irgi tvirtina kariškas spėkas ir stengiasi palaikyti sutartį su Anglija ir Rusija, pamiršdama net 1812 metus ir kitus smarkius smugius, padarytus francuzų tautai. Vienok sunku atspėti galutinus Francijos siekius; ji, kiek galima spręsti iš visokių apsireiškimų, visai nepamiršo tų augščiau paminėtų sunkių laikų — ji susivienijo su Anglija ir Rusija tik delto, kad paskui, sutrynus vokiečių galybę, užduoti joms pipirų. Žinoma, tas viskas eina labai išlengvo, nes čia reik viską apsvarstyti, išrokuoti ir tinkamai prie karo prisirengti. Vienok dabar yra toks padėjimas, kad kiekvieną dieną tarp tų priešingų pusių gali iškilti kruvinas karas.

Taip, Vokietija, Austro-Vengrija ir Italija, kartu paimtos, turi apie 150 milijonų gyventojų; Francija, Anglija ir Rusija — ajie 215 milijonų gyv. Stojant karan pirmosios trįs valstijos gali išstatyti 9½ milijono kareivių, o kitos trįs — 11½ milijono kar. Sykiu tos šešios valstijos gali išstatyti 21 milijoną kareivių, 21,000,000 jaunų, tvirtų vyrų...

Dabar skaitytojas mato, kokia daugybė apšarvuotų žmonių ryt ar poryt gali pradėt kapoties ir, naikint viens kitą... ir kiek iš jų turės padėt galvas ant kovos lauko?... tą kiekvienas lengvai gali suprasti ir įsivaizdinti...

Tą visą matydami ir suprasdami, mes neprivalome sėdėti ir laukti sudėję rankas, kol pradės upeliais lieties nekaltas žmonių kraujas, — mes pirm laiko turime, kiek ir kaip kas galime, pasistengti trukdyti įvykti tai baisiausiai pasaulio pjovynei, kur visai nekalti žmonės skers viens kitą delei garbės bei tuščių užmanymų keletos vainikuotų bei tituluotų valdovų.

Juk visas to baisiausio karo pasekmes turėsime ir mes pajusti ir iškęsti, — užtai visomis išgalėmis mes privalome rupinties, kad panašus karas neįvyktų. Visiems gerai žinoma, kad tie visi kareivių milijonai susideda iš atskirų ypatų, delei ko kiekviena ypata valstijos gyvenime turi labai didžią svarbą.

Pasiekimui augščiau paminėto tikslo—sulaikyti didžiosios Europos valstijas nuo pražutingo karo — yra tik vienas teisingiausias kelias, kuriuom einant gali Europa išsigelbėti nuo tos baisios nelaimės. Stengties kiek galint daugiau atitraukti iš kariuomenės eilių kareivių, o karui iškilus — dezertuoti bei atsisakyti nuo pildymo tos milžininškos piktadarystės. Kam rupi dora ir sątaika, tas ir turėtų tą mintį įkvėpti kiekvienam sveikam žmogui... reikia platinti idėją, kad dorais derybų keliais butų prašalinami visi, iškilę tarp įvairių valstijų konfliktai, ginčai ir nesusipratimai... Panašiu žmogiškumo idėjos platinimu turėtų pranykti ir abelnai visos mirties bausmės.

Visoki kiti budai kovoti prieš karus, — pavekslan kaip šaukia visokie rėksniai prie demonstracijų bei ginkluotų sukilimų. — tai tik naujo karo gaminimas, kur taipgi turi nukentėti vargšai žmonės, kurie negali iš to sulaukti nieko gero, apart blėdies... Susipratęs darbininkas turėtų nustoti klausyti visokių lengvatikių svajotojų plepalams ir žadomoms gerybėms, kurių nei jie patįs turi, nei jų galima bus taip elgiantis sulaukti ateityje; prie to viso galima prieiti tik išlengvo — evoliucijos keliu.

* * *

Kalbėdami apie karo blėdingumą žmogaus gyvybei, negalime juk palikti neprimetus keletos eilučių ir musų lengvos dvasios mokytojams bei patarėjams, kurie šen bei ten pasirodo laikraščiuose su įvairios rųšies projektais ir nurodymais.

Jie privedę keletą tuščių frazių ir padarę šiokius-tokius išvedžiojimus, surinkę visas savo jiegas, bando šaukti prie reikalingumo sutverti lietuvišką armiją ir rinkti tam tikslui pinigiškas aukas. Mat, anot jų galvojimų, kad nepasilikti lietuviams užpakalyje iškilus karui tarp Austrijos, Vokietijos ir Rusijos, negalima kitokio kelio atrasti, kaip tik atimti taip brangią gyvastį keletai tukstančių lietuvių, o paskui, žinoma, kaip Dievas duos...

Sunku net suprasti panašių gudruolių psichologiją. Jie, matyt, visai yra pamiršę senovės laikus ir historiją, kada ir Lietuva turėjo savo karalius ir armiją, ir dar ne bent kokią armiją, jeigu lietuviai buvo nusidauginę iki pat Maskvos sienų ir jei jie sumušė taip galingus tuose laikuose kryžeivius...

Čionai mes privalome atsiminti, kad lietuviai iki 1904 m. nešė baisų jungą po Rusijos valdžios priespauda, ir tik nuo tų metų mes pradėjome atgauti laisvę ir į 8 metus įstengėme sutverti gan turtingą literaturą ir pastatyti ant tautiškos dirvos tiek daug gabių veikėjų. Ar tą visą padarė kokiaten armija, kokie-ten ginkluoti pasipriešinimai?... Ar buvo čia reikalinga ta armija, kuri turi praryti turtus, kurie taip sunkiai bira del naudingiausių reikalų?... Jei dabar turime liuosybę vartoti lietuvišką kalbą valdiškose įstaigose, ar tai kokia armija tą visą mums iškovojo?...

Sakykit, mylimieje, — jeigu jums tikrai rupi žmonių dora ir musų tėvynės bei tautos gerovė, ar tai dar jums neužtektinai aplaistyta musų žemelė pratėvių krauju? kam jums dar to reikalauti?...

Taigi mieli skaitytojai, apsižvelgkime aplinkui savęs ir rimtai ir plačiai pamąstykime apie žmonijos praeitį, apie kiekvienos tautos historiją, o taipgi apie historiją bei visą gyvenimą lietuvių tautos, o tada mes kuoaiškiausiai pamatysime, kad mums išimtinai reikia tik mokslo, šviesos, vienybės, doros ir blaivaus gyvenimo...

Tai bus geriausi pamatai, idant palaikyti musų tėvynę-Lietuvą ir musų tautą grynume ir nepaliečiamybėje. Nors senovėje Lietuva turėjo tvirtą kariuomenę, vienok griuvo jos galybė ir papuolė ji baision vergystėn, o dabar lietuviai greitu laiku pakilo, bujoja ir turi tvirtą viltį pavyti kitas augštai kulturoje pakilusias tautas. Kiekvienam turi but aišku, kad armija negali buti tautos vadovu bei apsaugotoju, kad ji visai tautai nereikalinga ir net labai yra blėdinga.

Visą galybę kiekvienai tautai suteikia tik vienas šaltinis — tai **žmogaus protas.** Jei mes ir toliaus taip gražiai, uoliai ir pasekmingai darbuosimės ant tautiškos bei visuomeninės dirvos, keldami tarpe lietuvių apšvietą, dorą, vienybę ir kitus prakilnumo bei tobulumo principus, tai, be abejo, netrukus sulauksime šviesesnės ateities — gausime plačią Lietuvos savyvaldą (autonomiją) ir kitas liuosybes, ir tada galėsime dar sparčiau žengti prie augštos civilizacijos ir kulturos. To viso mes galime tik pasiekti be armijos, be karų, be kraujo praliejimo nekaltų žmonių. Taip mums elgianties, ir musų kaimynai bus geriau užganėdinti, ne šnairuos ant musų, nes nebus už ką.

Lietuviai, kam brangus musų tautos vardas ir tėvynė, neklausykime užmušystės bei karo platinimų idėjų ir neremkime jų nei medžiagiškai nei morališkai, neduokime prasimušti į viršų pražutingiems karo šauksmams, kurie galėtų privesti musų kraštą prie kruvinos kovos, suteikiančios mums didžiausias nelaimes.

Tegul musų giliausiu troškimu bei šauksmu bus: — **apšvieta, vienybė, dora ir blaivystė.** Visa dos atliekamą skatiką skirkime mokslui, kningomis ir laikraščiams; tuom pačiu gi laiku kovokime prieš visoki gręsiantį žmogaus gyvasčiai pavojų — karą ir mirties bausmę, nes tas yra priešinga dorai, kilimui žmogaus proto, o kartu — žmonijos civilizacijai ir kulturai.

Jei mes tuos augščiau paminėtus prakilnius principus visad turėsime omenyje ir stengsimės pravesti juos savo gyvenime ir platinti tarpe visų žmonių, tada galima tikėties, kad greit sulauksime pilnai laimingo ir broliško gyvenimo ant šios „ašarų pakalnės''...

Amuras.

Paryžius. 5 — I 1913.

BURTAI.

Kad žirnių nieks neskintų, reikia juos sėti niekam nematant.

Kad kopustų galvos neplyštų, reikia nelaipioti ir nesižargyti per lisves.

Kad duona neatšoktų, reikia pečių kuriant šildyti prieš ugnį užpakalį.

(Sekamas Heinė.)

Šiltą naktį žalios rūtos
tamsų patvorį bučiuoja;
žvaigždės žiba, žvaigždės dega,
žaidžia dangaus gilumoje.

Bakužėlėje tarp gluosnių
mirga šviesa per langelį.
Durįs girgžda slėpiningai —
girdžiu krupštųjį balselį.

Cit!... Kažinkas kalba, šnabžda
tyliai, tyliai už bakužės...
žodžiai teka į žvaigždynus...
Klausau, žiūriu prisigūžęs.

18. XII. 1912.

Zigmas Gaidamavičius.

Iš cikliaus: „NAKTIS.''

I.

Naktis man tinka. Palaimos tyros
paveikslus ji jaunon krūtinėn dvelkia.
Dausose debesįs, krūvelėn susitelkę,
man primena laikus jaunystės nekaltos.

. . . . . .

Džiaugsmingi buvo jų pirmi sapnai...
Dėja! Net ir dabar, vargų jau pakerėtas,
svajoju įstabjai, jaunai

ir gyvenu vien širdimi poetos.
Krūtinėje rūsenantįs jausmai
gamina dainas praeities žvaigždėtos.

25. X. 1911.

II.

Grįžau sykį vakare
vienas nuo tavęs.
Žvaigždės degė etere, —
pažvelgiau į jas...
E, jos puikiai, įstabjai
burė širdį man
ir slaptingai, iškiliai
šypsojo iš ten.
Glamonėjime nakties
vasaros gamta,
sužavėta užmiršties
buvo taip šventa.
Upelis neramus
plaukė nerangiai;
jame žvainasai dangus
degė įstabjai
Snaudė romųs ąžuolai
žaliame šlaite;
varlių kurkėsio balsai
liejosi raiste...
Taip širdinga ir rami
buvo ši naktis,
jos žvaigždynai regiami,
josios paslaptis!...

Zigmas Gaidamavičius.

ATGYS... ATGYS...

Nors nelaiminga mus šalis —
Jau baigia kirst miškus žaliuosius...
Bet greitu laiku jie atgys,
Kaip pamatys laikus liuosuosus...
Kaip iš letargo prisikels
Lietuvos milžinai—artojai,
Kelmai juodjieji vėl atžels
Ir sušlamės žalieji gojai...

P. B.

KAZYS PUIDA.

Laisvos Mintįs

(Kritikos bruožai.)

XXXIV.

Žydas ir dzukas. Linksma komedijėlė. Sulietuvino Vaidevutis. Chicago, Ill. Spauda ir lėšomis „Kataliko''. 1912 m. 26 psl.

Yra žmonių, kurie stebėtinai lengva širdžia ir dar lengvesne mintimi ant kiekvieno žingsnio moka sau prieštarauti. Statos prakilnių, dorų tikslų ir paskui kaž-kokiu nesugraibomu pamėgimu griauna ne tik tuos obalsius, bet kasas patįs sau duobių ant to kelio, kurį taip dar nesenai pasiskyrę buvo. Kažkokis tuštybės bjaurumas siaučia tokių žmonių psichikoje. O gal ir net tas, tik noras įeiti rašytojų tarpan. Mat, bepigu: — popieris didžiausias nesąmones iškęs, rašyti tėveliai išmokino, tad ir gaminama šlamštas, kurį koktu net rankon paimti. Lieka tik stebėties, kad atsiranda tokiems idėjiniai-nešvariems rašiniams leidėjų.

„Žydai yra didžiausi lietuvių išnaudotojai. Prekyba ir pramonija randasi daugiausiai žydų rankose. Kuomet lietuvis ukininkas dirba sunkius darbus, prakaitą lieja nuo ankstaus ryto lig vėlaus vakaro lauke, tai žydas sėdi sau ramiai namie, smuklėj bei krautuvėj ir laukia tik atnešant sunkiai uždirbtą skatiką.—... O iš ko jie taip gerai ir turtingai gyvena? Egi iš lietuvių triuso.''—

Taip „moksliškai'' riša p. Vaidevutis žydų klausimą Lietuvoje. Trumpai ir riestai — tik kokion pusėn užsirietė Vaidevučio „mokslas?''

Kalbėti apie bent-kokią tokių „moralų'' visuomenę vertę — netenka. Lieka tik stebėtis, iš kurios planetos nugriuvo Vaidevutis ant musų „ašarų pakalnės'' ir iš kokio bei kieno vadovėlio išskaitė, jog žydai Lietuvoje nepaprastai turtingai gyvena ir tik sėdi sau rankas sudėję, o „mulkių'' lietuvių rubliai, lyg keptos jerubės, taip ir lekia praviron mašnon.

Galima juk daug nesąmonių pripasakoti, bet visgi reikia atminti, jog ir nesąmonė po nesąmonės gali atgristi. Geriau butų Vaidevutis padaręs, kad butų apsilankęs Kaune už Žuvų rinkos ar senojo miesto lindynėse, kad Vilniuje butų pasiinteresavęs Vokiečių, Zavalnos ar Bakštos gatvėmis, Šiauliuose reikėjo pamatyti Mažąją Kalėjimo gatvę ir išeinančius iš jos skersgatvius — tai bent turtas, nuo kurio kvapą krutinėje užima ir nuo kurio pats Vaidevutis net Amerikoje atsidurė. Jei yra kur galutinas skurdas ir sistematinis bado smauglys — tai čia, kur Vaidevučiui neišsemtini turtai pasivaidino.

Tokiomis melagingomis žiniomis eiti visuomenėn — perdaug reikia turėti drąsos, tos bereikalingos drąsos, kuri nesąžiningumu vadinas. Bet man matos, čia ne tiek Vaidevutis kaltas, kiek tas šlamštas, kurį jis lenkų kalboje perskaitė ir paskui išvertė, t. y. sulietuvino. — Krititizmo stoka pastumė Vaidevutį prie negražaus rašinio pagaminimo.

„... norėdamas patarnauti tėvynei, sumaniau pagaminti keletą tokių komedijėlių''.

Gražus, prakilnus noras. Bet visgi pažiurėkime, kaip ir kokiais „morališkais pamokymais'', ketina Vaidevutis tėvynei tarnauti.

Pradėsime nuo koliojimų bei pravardžiavimų nuo „žydpalaikių, parkų'', ir tų perkunų bei velnių nesuskaitomos daugybės, kurią Dzukas suginė ant Leibos galvos. — Tai tik aistetinė įžanga.

„Žiurėk, žydpalaiki, ba Dzukui daug nereikia, kad užmusci žmogų, a dar labiau žydų, ba kaip žydas, tai ir sukeius'' (12).

Graži musų dzukų charakteristika! — nėra kas sakyti. O juk tai „morališki pamokymai'', tai „tarnavimas tėvinei!''

Vargšė Lietuva! kiekvienas neprieauglis skaito reikalingu tarnauti savo tėvynei kad ir nesąmonėmis, paimtomis iš svetimų mėšlynų. Tos rųšies žmonės, kaip ir V., mato tiktai vieną tėvynei patarnavimo kelią — per literaturą. Tad ir gamina šlamštus, demoralizuojančius tamsią minią, nuo kurių musų literatura nežino nė kaip apsiginti.

Faktiškai visa kaltė puola ant p. Tananevičės — kam jis tokį šlamštą išleido- — Matyti nėra pas p. Tananevičę idėjinio krypsnio bei programos kningų leidime ir nėra žmogaus, kurs kontroliuotų bei prižiurėtų atsiunčiamus spaudon rankraščius, todel ir galimi šale „Sniego'', „Ben Huro'' bei kitų pageidaujamų leidinių tokie šlamštai kaip šis.

Gal Vaidevutis ištiesų nor tėvynei patarnauti, nes, sprendžiant iš šio šlamšto, tuo jo passakymu įtikėti negaliu — tad duočiau gerą patarimą: — susimildamas, p. Vaidevuti, negamink daugiau tokių „komedijėlių'', nežiurint viešo pasižadėjimo. Visuomenė nepyks už prižado neišpildymą, bet gali supykti už tuos „morališkus pamokymus'', kuriais teikeisi mus palinksminti. Nėvienos „komedijėlės'' daugiau! — ir nieks nerustaus ant Tamstos!

XXXV.

S. Kaimietis. Žydas Lietuvoje. Chicago, Ill. Spauda ir lėšomis „Kataliko''. 1912 m. 19 psl.

Keisti išrodo man „Kataliko'' išleistuvės principai: — tai judafobiniai leidiniai — tai vėl tokie, kai šis veikalėlis! O visa tai, man matos, tik patvirtina ankščiau ištartą mano nuomonę, jog idėjinio ryšio visi „Kataliko'' leidiniai neturi — jie be jokios sistemos, be jokio vidujinio sąryšio, be jokios idėjos eina vienas po kito, by tik spaustuvė turėtų darbo ir mašinos nestovėtų.

„Žydas Lietuvoje'', — nežiurint geros autoriaus valios, yra greičiau romantiška publicistika, negu rimtas vieno svaresniųjų musų ekonominio gyvenimo klausimų gvildenimas. Neįsileisiu į smulkmenas, nors jų minėtoje brošiuroje ir nedaug, bet negaliu nepažymėti, jog tokio turinio kningutė labai pageidaujama, juo labiau, kad musų periodė spauda susičiaupus tyli apie tą iš visų atžvilgių svarbų musų ekonominiam kraštui klausimą.

Brošiura nieko nenagrinėja, tik moralais byloja ir rodo sektiną pavyzdį. —Įdomus tečiau apsireiškimas: nežiurint geran Kaimiečio atsinešiman į žydus, jis visgi negalėjo savo veikaliuko parašyti neišpravardžiavęs žydų „rudbarzdžiais''. — Rimtoje kningoje tokie epitetai nepakenčiami ir verčia paabejoti geruoju autoriaus noru. Kningutė visgi skaitytina.

O. L. D'Ors.

RUSŲ GYVENIMAS.

TRIJŲ VEIKSMŲ DRAMA.

PIRMAS VEIKSMAS.

Atsitinka 1908 m. Kresėn atsilošęs sėdi tikrasis valstybės sąnaris Ivanovas — revizorius. Pas stalą stovi išblyškęs ir drebantis tikrasis valstybės sąnaris Stepanovas.

Ivanovas (ironiškai). Taip, tai tamsta tikrini, jog nežinojai, kad įstatai draudžia vogti kareivių šinelius.

Stepanovas (mušdamasis į krutinę). Prisiekiu, jųsų ekscelencija, jog nežinojau. Tiesa, šventraštpasakyta: „Nevogk'', bet kuomet tai rašė, tuomet kareivių šinelių dar nebuvo ir aš maniau, kad juos galima... Apie tokį įstatą aš pirmą kartą tegirdžiu.

Ivanovas (rusčiai. Niekas nedrįsta teisinties, kad jis įstatų nežino...

Stepanovas (nusiminusiai). Šito aš taipgi nežinojau. Aš universitatės nelankiau... Iškur aš tą galiu žinoti?

Ivanovas. Tamsta taipgi ir kyšius ėmei. Taip jau ir tai, sulig tamstos nuomone, galima...

Stepanovas. Prisiegiu, jog nežinojau. Aš mačiau, kad visi ima, tai ir aš ėmiau.

Ivanovas (ironiškai). Tokiuo budu, tamsta visai nekaltas. Gaila. Nekaltą žmogų reikės kišti kalėjiman.

(Stepanovą išveda į kalėjimą. Uždanga.)

ANTRAS VEIKSMAS.

Atsitinka 1910 m. Augšto valstybės asmens kabinetas. Greta augštojo asmens sėdi kitas toks pat asmuo.

1-mas asmuo (liudnai). Kaip daug kyšių ėmėjų! Kaip daug kyšių ėmėjų! Ir su kiekviena diena jų skaitlius pasidaugina. Nė revizorių nebeužtenka...

2-ras asmuo (pritariančiai). Taip... nė kalėjimų nebeužteks. Gėda mums nuo Europos.

1-mas asmuo. Ir visi tikrieji valstybės sąnariai.

2-ras asmuo. Reiktų kaip-nors nutylėti. Revizoriai perdaug darbštųs... Kadgi jie taip labai nesidarbuotų.

1-mas asmuo (mąstančiai). Ar žinai, tamstos tiesa... Perdaug jau tie revizoriai darbuojasi.

2-ras asmuo (nedrąsiai). Reikėtų tuos revizorius suvaldyti. Brangiąjai tėvynei juk negalima tiek gėdos daryti...

1-mas asmuo (vyliugingai). Bet tamstos giminietis dar tebesėdi.

2-ras asmuo (nekaltai). Koksai giminietis? Nežinau apie ką kalbate, jusų ekscelencija.

1-mas asmuo. Aš kalbų apie Stepanovą.

2-ras asmuo. A, apie Stepanovą! Koksai jis man giminaitis. Mano žmonos brolis... Kas tai per giminystė?... (Įtikintinai) Tečiau jis kenčia visai nekaltai. Tiesa, jusų ekselencija, visai nekaltai... (Tyla).

1-mas asmuo. Kokių jis pažvalgų?

2-ras asmuo (karštai). Jis tiki galutinin geran, jusų ekscelencija. Galiu jums pasakyti, jog jisai labiau krypsta dešinėjėn pusėn, negu pati tikrųjų rusų sąjunga.

1-mas asmuo. Ňa, jei taip... tad reikia tą dalyką apsvarstyti.

(Uždanga.)

TREČIAS VEIKSMAS.

Atsitinka 1912 m. Rusčiojo generolo kabinetas. Kresėje sėdi tikrasis valstybės sąnaris Stepanovas. Pas stalą stovi susigėdęs ir sumišęs tikrasis valstybės sąnaris Ivanovas

Stepanovas (pašiepiančiai). Taip tai tamsta tiki, jog yra galima su mumis bendrai dirbti...

Ivanovas (paraudęs). Kaip norite, jusų ekscelencija.

Stepanovas (giliančiai). Tamsta, pone Ivanove, esate labai energiškas žmogus... Tamsta esi garsus revizorius... Bet pas mus visi dorai gyvena, tad ir revizorių nereik... Man rodos, kad tamsta su savo gabumu kitame departamente rasite daug tinkamesnį užsiėmimą... Kaip tamstai rodosi, pone Ivanove?

Ivanovas (randonas, kai vėžys). Girdžiu, jusų ekscelencija.

(Uždanga.)

Vertė **J. Baniulis.**

LEONARDO DA VINCI.

Daug mes esame girdėję apie stebėtinai puikius paveikslus, apie jų piešėjus dailininkus, tečiaus, kaip gyveno, veikė ir mirė tie didžiausi pasaulio teplioriai, mes nežinome; todel nebus bereikalinga šiame straipsnelyje susipažint su gyvenimu vieno iš didžiausių dailininkų — su Leonardo da Vinci.

Leonardo da Vinci gimė iš kaimietės merginos Katrės. Jo tėvu buvo Florencijos (Italijoje) rajentas Piero da Vinci. Pasakojama, kad mergina Katrė buvo labai graži, ir del to tai ponas rajentas prie jos pasimeilino, kas ir užsibaigė gimimu buvusio didžio dailininko. Apart to dar Leonardo tėvas buvo vedęs tris kartus; iš pirmųjų dviejų pačių jis neturėjo vaikų, bet užtai iš trečiosios susilaukė net devynių vaikų ir dviejų mergaičių. Apie Leonardo motiną beveik nieko nėra žinoma; ji pagimdė Leonardą tais pačiais metais, kuomet jo tėvas vedė pirmąją pačią, tai yra, 1452 metais. Greit po tam jo motina numirė, ir tėvas kudikį atsiėmė į savo namus. Išrodo, kad jo kudikystė turėjo buti labai varginga, bet atbulai buta: pirmoji pati, neturėdama vaikų, mylėjo jį, kaip savo vaiką, o antroji kaip tekėjo už jo tėvo, turėjo vos 16 metų, o Leonardas 13 ir ji, taipgi neturėdama vaikų, labai jį mylėjo—daugiau kaip brolį, o ne kaip sunų. Trečioji jo pamotė jau negalėjo daryt jo gyvenime reikšmingos įtekmės, nes, kaip ji pastojo jo pamotė Leonardui buvo jau sukakę 24 amžiaus metai, ir jį buvo jaunesnė už savo, taip vadinamą, sunų; bet ir su ja Leonardas gana gerai sutiko.

Visi kiti jo broliai, gimę iš trečiosios pamotės, niekuom neatsižymėjo, todel drąsiai galime sakyt kad Leonardas visą savo gabumą ir gražumą prigimė iš motinos-kaimieties, kuri ir pasiliko niekam nežinoma. Tiesa, už auklėjimą Leonardas turėjo but dėkingu tėvui, kuris, nors ir buvo gana šykštus, bet visgi nesigailėjo pinigų del savo sunaus išauklėjimo, nors, tiesą pasakius, tuomet mokslas Florencijoje sulyginant nedaug ir kainavo.

Leonardas turėjo gerus mokytojus, bet užvis daugiau jis pats save mokino. Jo charakterio įvairumas apsireiškė jame iš pat jaunystės. Iš pat jaunystės jis bandė rašinėt, piešt ir skaitliuot. Šalip mokinimosi ir dailės jis labai daug užsiimdavo ir fizišku išsilavinimu. Iš pažiuros jis buvo labai gražus ir turėjo daug draugų ir draugių; jame buvo grožybė, vikrumas, spėka, mokėjims gražiai pašokt. Šalip to dar tepliorystė, muzika ir poezija. Tas viskas labai patikdavo moterims, ir jos juomi labai gėrėdavosi. Jis vedė stebėtinai įvairų gyvenimą ir labai daug mokinosi; keletą kartų įsimylėjo ir kaip kiekvienas jaunikaitis, mėgo dikčiai svajoti ir žaisti. Jį pažinojo beveik visą Florencija. Svarbiausiu jo mokytojumi buvo puiki Italijos gamta.

Turbut didžiausią ant jo įtekmę padarė vienas jo mokytojas Verokio, kuris ištikro buvo pagirtinu mokytoju. Verokio apsieidavo su visais savo mokiniais, ar turtingais, ar beturčiais, lygiai kaip tėvas su vaikais. Jis mokino ne tik skulpturos ir tepliorystės, bet ir muzikos. Šalip Verokio Leonardas turėjo dar kitus du mokytoju. Luką della Robbią, kuris buvo gana gabus dailininkas, ir Satiniano — žymus skulptorius. Bet jam vieno meno neužteko, — jis iš pat jaunystės ir beveik ligi mirties užsiiminėdavo matematika ir puikiai ją pažinojo; apart to jis mylėjo mokinties senovės kalbas ir hisją, kurią gerai buvo išstudijavęs.

Pirmutinis jo rimtas darbas — tai angelo nupiešimas ant jo mokytojaus Verokio dirbamo paveikslo. Apie tą paveikslą pasakojama, buk jo mokytojas, nupiešęs Joną Krikštytoją ir Kristų, norėjo nupiešt pagražinimui ir du angelu; vienas antoriją, kurią gerai buvo išstudijavęs.

lėjo padaryt, delei ko jis net visą paveikslą buvo atidėjęs į šalį. Kada Verokio nebuvo namie, Leonardas ėmė ir nupiešė kitą angelą, kas labai nustebino sugrįžusį mokytoją, kuris čia pridurė: „Jei tu, beveik nieko nesimokinęs geriau už mane pieši, tai imk mano dažus, o aš užsiimsiu skulptura''. Pirmutinis Leonardo da Vinci biografas Vazarijus tvirtina, kad Verokio ištiesų išpildęs savo žodžius, nors tam gana sunku patikėt.

Vazarijus pasakoja, buk vieną kartą koks-tai kaimietis, sutikęs Leonardo tėvą, prašė jo kad mieste koks-nors dailininkas nutepliotų jam kokią-tai įdomią iškabą, delei ko jis jam įteikė tam tikrą lentą. Tėvas, parvažiavęs miestan, įprašė tą atlikti sunaus ir Leonardas tuoj griebėsi už darbo. Pirmiausia jis davė nutekint ir nupoliruot lentą. Potam jis sumanė nupiešt ką-nors baisų. Delei to jis kur tik galėjo surinko bjaurius gyvunus: žalčius, rupužes, šiksnosparnius ir tam panašius. Nors ir dvokė tie negyvi sutvėrimai, vienok studijavo jų spalvas ir piešė. Kuomet tėvas atėjo atimt tą iškabą ir pamatė visą nupieštą reginį ant lentos, iš baimės pradėjo bėgt, — mat jam pasirodė, kad tie nupieštieji ant iškabos gyvunai buvo gyvais. Sunus ji sulaikė, ir tėvas paskui labai apsidžiaugė sunaus gabumu. Tėvas neatidavė tą iškabą kaimiečiui, bet nežinant sunui, pardavė už šimtą dukatų Florencijos pirkliams, kurie nuo Milano Hercogo gavo tris syk tiek. Kaimiečiui gi Leonardo tėvas įtaisė kitą menkos vertės iškabą.

Jaunystėje Leonardas ypatingai tėmydavo žmonių sudėjimą, jų veidus ir tipus. Su tuom tikslu jis vaikščiodavo gatvėmis, ant turgaviečių ir visur kur tik galėjo rast įvairius žmones. Patėmijęs kuriame žmoguje kokią-nors ypatybę, jis sekdavo paskui jo, kartais kviesdavo jį į savo namus ir gerai pamylėdavo. Tokiam svečiui jis pasakodavo juokingiausias pasakas, kad tik pamatyt to žmogaus juoku perimtą veidą. Pasitaikindavo ir taip, kad jis netikėtai paimdavo kur-nors baisų gyvuną, nuo kurio svečias labai nusigąsdavo — Leonardui to tik ir reikėdavo. Kada toks svečias jį apleisdavo, tuoj jis imdavo paišiuką ir piešdavo to žmogaus išvaizdą. Negana dar to: jis lankydavo ir tuos plecius, ant kurių žudydavo prasikaltėlius ir tėmydavo į jų veidų išreišką. Nepasikakindamas gyvais modeliais, jis naudodavosi ir dirbtinais modeliais. Labai tankiai jis iš molio lipindavo modelius, o tuom jis pirmutinis pasaulyje išmoko pritaikinti piešime šviesą ir šešėlius.

Delei vietos stokos negalima čion minėt kiekvieną jo veikalėlį; peržvelgkime ant visko tik apskritai, apsistodami ant jo svabiausiųjų veikalų. Pirmutiniai Leonardo paveikslai turėdavo išveizdas fantastiškai-stebuklingų, nors rubežius negalimo jis niekad neperžengė. Šiuom laiku jis užsiiminėdavo ir piešimu karikaturų, bet užvis svarbiausiu jo darbu tada buvo — paveikslai: „Adomas ir Jieva'', kuris kur-tai dingo ir „Apreiškimas'', kuris dabar yra Luvre (Louvre — muzėjus Paryžiuje). Šiame paveiksle Leonardas pirmutinis stengėsi išsiliuosuot iš simbolizmo. Paveiksle nėra nė angelų, nė cheruvinų, nė šventos dvasios, nė debesių, kaip iki tol ant tos temos buvo piešiami paveikslai. Jo paveiksle šventa Mergelė turi aiškią išvaizdą ir žydišką tipą; ji dievobaimingai atsiklaupusi klauso angelo, kuris su džiaugsminga ir pavydžia šypsa apreiškiajai tą svarbią naujieną. Už poros metų, t. y. 1472 m., jis nupiešė kitą tokį-pat paveikslą, tik šiuomkart Dievo motina jau turi italijonaitės tipą, kurios veidas čia išreiškia didelę nekaltybę. Žiurint iš dailos atžvilgio, mes negalime kritiškai apie tą paveikslą kalbėt bei spręst, kadangi net didžiausi pasaulio dailininkai to negali galutinai padaryti.

Kuomet Leonardas dirbo savo paveikslus, jis turėjo progą prisižiurėt puikiausiems turnyrams, kuriuos surengė Lorenzo, Florencijos valdonas, ant garbės savo širdies ponios. Tie turnyrai labai daug kainuodavo, nes dalyvaudavo veik visa tuometinė aristokratija. Vienok Leonardas iš turnyro nupiešė tik vieną paveikslą — jis nemėgo, ant laimės, piešt paveikslus iš valdovų gyvenimo.

Užbaigęs tuos savo paveikslus, jis ilgą laiką visai neužsiėmė piešimu, o tik studijavimu nekurių mokslų ir kelionėmis po Toskano provinciją. Sugrįžęs gi Florencijon (1475 m.), jis pradėjo studijuot Dantės „Dieviškąją Komediją'', — ypatingai jį užėmė Beatričės paveikslas. Matomai jis ką-nors svarbaus norėjo nupiešti. Vienok jis nupiešė tik vieną Beatričės paveikslą ir užbaigė reikalą su Dantės išsvajotais vaizdais, o užsiėmė piešimu didelio paveikslo — „Kristaus Prisikėlimas'', kuris dabar esti Berlino muzėjuje. Šis paveikslas neperduoda historinės teisybės, nes, sekant to paveikslo turinį, katalikiškoji dvasiškija turėjo buti to prisikėlimo tikra liudininke. Leonardas į tai plačiau žiurėjo,— Kristus jo paveiksle reiškia ne tą Kristų, kurį mes persistatome, bet krikščionišką idėją.

Šie veikalai, o taip-pat ir muzika suteikė jam garbę visoje Italijoje. Milano hercogas Liudvikas jį, kaip muzikantą, pakvietė prie savo dvaro, ir Leonardas, priėmęs pakvietimą, persikraustė Milanan. Su hercogu jis taip arti susidraugavo, kad net bandė pataisyti jo labai ištvirkusį gyvenimą; vienok tas bandymas nedavė pageidaujamo rezultato. Nors hercogas ir klausydavo jo patarimų, tečiaus tas jam nekenkdavo davinėt kruvinus paliepimus ar laidokaut su savo sugulovėmis. Hercogas priversdavo jį piešt nuogas moteris ciniškoje pozoje. Vienas iš tokių paveikslų dabar randasi Hagoje — tai „Leda''. Apie šį paveikslą Lomanzzo rašo: „Nors ir nuoga, bet ji nieko neturi ciniško, nes gėdlivai nuleidus akis''. Su ta „Leda'' atsitiko visa historija; mat, ją pervežus iš Italijos Vokietijon bandė apvilkt į rubus, tai yra juos nupiešė ant to pat paveikslo, ir ją pavadino „Mielaširdystė''; vėliau gi norėjo nutrint ta pataisymą, bet pirmutinis paveikslo gražumas vistiek jau buvo sunaikintas.

Nežiurint aplink siaučiantį pasileidimą, Leonardas mąstė tik apie idealinius siužetus. Tada jis nupiešė vieną labai puikią madoną del hercogo

(T. b.)

P. Norkus.

vo lopetą ir pasakyk, jog tu ją nuo manęs paėmei. Atiduok man ją dabar, aš paimsiu ją su savim, o gavęs iš motinos pinigų, nusipirksiu sau naują ir rytoj mokykloje atiduosiu tau tavo lopetą. Ar tu sutinki?

Jaroka girdėjo, kai drebėjo mano balsas, matė paraudusias nuo ašarų mano akis, prijaučiančiai pažvelgė į mane ir tarė:

— Gerai, palauk valandėlę.

Jisai nuėjo, aš-gi lyg akmenį nuo krutinės nuvertęs, lengvai atsidusau. Ačiu Dievui, dabar vėl viskas bus tvarkoje. Rytoj aš motinai visa papasakosiu, paprašysiu jos 20 kreicerių ir nusipirksiu sau lopetą. Ir niekuomet, niekuomet taip nebedarysiu!

Jaroka sugrįžo.

— Ar žinai, — tarė jisai, — mano lopeta sulužus. Ją sulaužė mano broliukas.

Ir jisai parodė lopetą, kurios kotas buvo nulaužtas. Aš ir vėl nusigandau. Bet mudu neturėjova laiko, idant ką-tai sugalvojus.

— Visvien, — tariau aš, — neškis kadir sulužusią. Ir pasakyk, jog ją sulaužė tavo mažasai brolis.

Mudu nuėjova apačion. Tėvas stovėjo pas vartus ir tinkamai pasveikino Jaroką, kai tas prieš jį pasilenkė.

— Ar tai tiesa, jog mano sunus paskolinęs tamstai augmenų kasimui lopetą?

— Taip, tai tiesa, — atsakė mano gerasai draugas.

—Bet kamgi tamstai vilioti iš kitų daiktus? — tėvas užsipuolė ant jo.

Bėdinas Jaroka paraudo ligi plaukų galų ir tylėdamas stovėjo prieš mano tėvą.

— Jis neviliojo jos iš manęs,— aš įsikišau, — aš patsai jam pasiuliau, ir jis išpradžių nenorėjo imti.

Tėvas gi tęsė:

— Argi tamsta negali paprašyti savo tėvo keturesdešimts kreicerių, už kuriuos galėtum nusipirkti patsai sau lopetą? Argi tamstai reikia imti nuo kitų daiktus. Tuojaus atiduoki jam jo lopetą! Kas-gi tai matė!

Jaroka stovėjo, lupas kietai sučiaupęs, pakėlė į viršų savo didžiasias žydrias akis ir pažvelgė į mano tėvą, nesakydamas nė žodžio išsitraukė iš kišenės sulaužytą lopetą ir padavė ją man.

— Kas tai? — tėvas piktai sušuko. — Ar tai tokia ta lopeta?

— Taip.

— Ar tokia ji jau buvo, kai tamsta ją paėmei?

— Ne, — Jaroka ramiai atsakė, — aš ją sulaužiau.

Užviešpatavo nepatinkama tyla. Mano rankos drebėjo. Jaroka stovėjo, it negyva stovyla.

— Tai, palauk, — tėvas piktai grąsino. — Kai aš draugijos susirinkime susitiksiu su tamstos tėvu, aš jam butinai apie tai papasakosiu, idant jis tamstą užtat nubaustų. Tuomet tamsta žinosi, kaip reikia apsieiti su svetimais daiktais!

— Meldžiu padarykite tai, — Jaroka, lyg negyvas atsakė. — Mano tėvas niekuomet manęs dar nemušė.

— Dar tamsta drįsti taip kalbėti! — piktai sušuko tėvas.

— Gali eiti sau! Aš apie tai pakalbėsiu su tamstos tėvu.

Jaroka pakėlė kepurę ir su pagarba pasilenkė prieš tėvą, padavė man ranką ir garsiai bei atvirai, be išmetinėjimo, pasakė „sudiev'' ir grįžo atgal prie pertraukto mokinimosi. Ranką paspaudus aš nedrąsiai pažvelgiau į jo akis ir patėmyjau, kad jo veidas iš sarmatos net kaito, bet akyse liepsnoje rycieriška drąsa.

Paskiau viskas atsitiko taip, kaip aš maniau bei geidžiau.

Parėjus namo tėvas mane gerai subarė užtat, kam aš savo daiktus duodu kitiems, motinai aš prisipažinau, kad pamelavau, gavau nuo jos pinigų ir nusipirkau sau lopetą. Ir aš norėjau atiduoti Jarokai savo naująją lopetą, bet jisai neėmė.

— Duokk man geriau mano senąją, tą sulaužytąją, — jisai sakė ir už jokiuos pinigus neėmė naujosios, kurią aš jam prisispyręs siuliau. O apie patį atsitikimą nesakė nė vieno žodžio niekuomet man neišmėtinėjo.

* * *

Mažasis, liesas Jaroka, su akiniais ir plačiąja kakta, prieš keturis metus pasimirė. Jisai studijavo mediciną ir kartą bepjaustant numirėlį užsinuodino ranką. Jisai primutinis iš musų klasės taip anksti atsiskyrė ir nuėjo amžinan atilsio. Jo laidotuvėse aš negalėjau dalyvauti, nes tuomet gyvenau užsienyje. Ir šias keles, kadir menkos vertės eilutes, skiriu jo atminčiai. Nuo to laiko man neteko susitikti su tokiuo žmogumi, kuris butų pasirengęs pasišvęsti savo draugo gerovei, kaip tai padarė mano mažasai, neužmirštamasai Aleksandras Jaroka.

Vertė **Jul. Baniulis.**

Polemika.

ATSAKYMAS p. A. K. RUTKAUSKUI.

Gerb. p. A. K. Rutkauskas „V. L.'' N18 straipsnyje „Jovaro ukio reikale'' priveda man, kad aš „Moksleivio'' NN 2—3—4, 1913, rašydamas apie Jovarą, prasilenkęs su teisybe. Į tuos dalykus atsakau tiek.

Į Jovaro ukio reikalus negali visi vienodai žiurėti. Jovaras savo eilėse pasirodė partijos žmogum ir tai vietomis net perdaug siauros partijos; vietomis gi, agituodamas už savo partiją, net užgauna svetimus jausmus bei įsitikinimus. Todel tik tosios partijos, tųjų pažvalgų žmonės gali Jovarui buti prielankųs ir juom rupinties, kurie žiuri Jovaro akimis.

Katalikai-krikščionįs negali buti Jovarui prielankųs, nes daugelyje vietų poezijoj užgaunama jųjų jausmai bei įsitikinimai.

Jei tamsta sakai, kad toji ukė bus L. M. Dr-jos nuosavybe, tai kam visur garsinama, kad tai Jovaro ukis, o ne L. M. D-jos? — Bet tai mažmožis. Einasi man tik apie tai: L. M. Dr-ja yra mokslo draugija; mokslas gi partijos nemėgsta ir tokia draugija tegali remti vyrus bepartijinius, o ne tokius, kaip Jovaras. Jei butų nupirkta sumanytoji ukė L. M. Dr-jos nuosavybėn, tai ji, pavedus tą ukę žmogui siaurų pažvalgų, prasižengtų su solidariškumo principu ir savo tikslu. Jei taip įvyktų, tai ir iš to tegalėtų kilti nesutikimai pačioj draugijoj. Jovaro mylėtojai geriau padarytų, **jei tos ukės visai su L. M. Dr-ja nemaišytų,** bet steigtų atskirai, surinkę tam tikslui reikalingą kapitalą.

„Moksleivyje'' aš išreiškiau savo nuomonę apie Jovarą ir jo ukę. Tokios nuomonės laikosi daugumas (jei ne visi) lietuvių katalikų laikraščių. Bet išreikšti savo nuomonę, argi yra: „papiktinti visus „Moksleivio'' skaitytojus... visai nekrikščioniškais pamokininmais''? Gal tokius „nekrikščioniškumus'' Tamsta randi privestose minėtame „Moksleivio'' num. vietose, kur vienoje patariama perskaityti p. K. Puidos „Jovarą'', tilpusįjį „Draugijoj'', o kitoj vietoje to paties p. K. Puidos kritika apie Windthorstą palyginta su kritika, kurios autorius nesivaduoja logikos principais bei faktais, — iš ko Tamsta taip labai pasipiktinai? — Nežinau kaip kam, bet man rodos, kad tame nėra jokio „nekrikščioniškumo'' ir tai nėra priešais logikos principus. „Jovaras'' tilpo „Draugijoje'' 1910 m., o Windthorstas kritikuotas 1912 m. Per tą laiką pas autorių nuomonės ir pažvalgos galėjo persikeisti, iš kataliko galėjo tapti ateistu ar kokiu kitu. Kuomet kritikavo Jovarą, gal prisilaikė krikščioniškosios pasauležvalgos tiesų, buvo bepartijiniu, todel ir kritika buvo išėjusi žmoniška ir tokią kritiką aš galėjau savo straipsnio skaitytojams patarti perskaityti. Kritikoje apie Windthorstą p. K. Puida matomai to jau nebeprisilaikė, užsipuolė smarkiai ant klerikalų, „ateitininkų'', na ir kritika išėjo visai priešingos varsos, vienpusinė — netokia, kokia but galėjusi išeiti, kuomet buvo rašytas „Jovaras''. Argi taip negali buti? „Mutantur tempora, mutantur mores'' — sako latinų patarlė. Kiek laiko atgal aš pav. buvau karštu socialistų idėjos užtarytoju, o dabar esu joms priešingas.

Aš savo straipsnyje dalyką ėmiau bešališkai. Tamstos privestasai neva nelogiškumas **yra ne mano, bet p. K. Puidos.** Pabaru Tamsta jį, kam pirm poros metų buvo tokiu, o šiandien yra kitokiu...

Savo straipsnyj aš nepažymėjau, kad Tamsta **vienas** rupiniesi Jovaru — yra tai perdėjimas. Tamsta tuo dalyku daugiausiai rupiniesi, todel užtenka, kad pažymėjus vien Tamstos asmenį; o Tamstos asmenį pažymėti, nereiškia kitų (atmesti), kurie taipgi Jovaro ukę remia. **Vaidevutis.**

Nuo redakcijos. Gavę šitą p. Vaidevučio straipsnelį, pasiuntėme jį dr-ui A. K. Rutkauskui, kuris pridėjo prie jo savo atsakymą. Ir šiuomi polemiką užbaigiame.

PRIE p. VAIDEVUČIO STRAIPSNIO.

P-as Vaidevutis sako, butent, kad aš savo raštelyje, kuris tilpo „V. L.'' N18, pabriežęs, jog jisai apsilenkęs su teisybe, betgi aš, turiu pasakyti, apie jokią teisybę neminėjau — aš tiktai pasakiau, kad p. Vaidevutis klysta sakydamas, „jogei nelaimėje esantį Jovarą neverta gelbėti. P-ui Vaidevučiui nepritinka papiktinti visus „Moksleivio'' skaitytojus tokiais visai nekrikščioniškais pamokinimais''. Argi p. Vaidevutis mano, kad jis negali suklysti negali padaryti klaidos artimo neapykantoje? Ir jeigu tapo sugautas nekrikščionišką mokslą beskelbiant, tai ar pritinka įtariamąjį klydimą pakeisti visai kitokios prasmės mintimi, butent, pasakymu, kad aš „prasilenkiau su teisybe''. Taip tai p. V. pasidaręs sau spragą, per kurią išlysdamas nori save išteisinti ir pagaliaus padaro į skaitytoją visai naują įspudį. Jis primeta man, kad aš jį norėjęs... apjuodinti.

Niekas juk verstinai neverčia, kad **visi lig vienam** prisidėtų ir padėtų įkurti Tautiškąjį Ukį. Visokis labdaringas ir prakilnus darbas tiktai prakilniai jaučiančiųjų žmonių yra daromas. Musų atsiliepimai buvo taikomi vien tik į prakilnios dvasios lietuvius, kurie kitaip, negu p. V. artimo meilę supranta. Tokie žmonės, eidami į labdarystės šventyklą, palieka savo partizaniškas pažvalgas namie, nes jų į labdarybės šventyklą nepritinka neštiesi.

P-as Vaidevutis aiškina, kad „tik tosios partijos, tųjų pažvalgų žmonės gali Jovarui buti prielankųs ir juomi rupinties, kurie žiuri Jovaro akimis''. Na, ar reikia dar jieškoti siauresnių pažvalgų žmogaus už šitų minčių autorių? Ir šitokis siaurai regintis ponas drįsta buti teisėju bei Jovaro įtarėju, t. y. kad „Jovaras savo eilėse pasirodė partijos žmogum ir tai vietomis net perdaug siauros partijos''. Bet daleiskime, kad ir p. Vaidevučiui butų leista nors per pusę tiek, kiek Jovaras nuveikė, pasidarbuoti ir lygiai kaip Jovarui sveikatos netekti. Be abejo, kad atsirastų jei ne daugelis, tai keletas dešimčių žmonių, kurie protestuotų prieš davimą jam papašalpos. Patsai p. V. pasirodo labai aiškiai esąs siaurų pažvalgų ir labai partijinis. Jeigu butų L. M. D. užginta šelpti partijinius asmenis, tai kur mes rastume tuos nepartijinius? Tiesa, aš nesilaikau Jovaro pažvalgų, bet lygiu budu skiriuosi ir nuo p. Vaidevučio „nepartijinių'' manymų. Jeigu p. V. butų pavargęs tautos darbininkas, tai, rodos, aš pirmiausiai pakelčiau balsą, idant jį priglaustų „Jovaro ukėje'' ir be abejo ir Jovaras tikrai jam į nelaimę įpuolusiam pagelbėtų. Kažin ar netiktų čionai privedimas iš Jezaus laikų, ar netiktų nurodyti pasielgimas ano turtuolio — farizėjaus, kuris tyčiojosi iš besimeldžiančio muitininko? Regis, jog Jezus gydydamas ir laimindamas nelaiminguosius neklausė: ar tu mano partijos asmuo? Jeigu mano partijos, tai tave išgydysiu, bet jeigu tu ne maniškis — tai gyvas sukirmyk!

Pabaigus daktarystės mokslą, prieš atsisveikinimą su draugais-studentais, pamenu, klausiau medikalės mokyklos vyriausio daktaro, Wm. E. Ruine'o, kalbos. Jis savo prakalboje tarp kitko šitaip išsireiškė:

„Pasaulyje yra labai daug nelaimingų žmonių. Yra Dievo-pavargėlių ir velnio-pavargėlių. Jeigu neįstengsite suteikti pagalbos visiems pavargėliams, tai visų-pirmiausia gelbėkite velnio-pavargėlius, nes jie neturi jokių užtarėjų!'' Šitie jo ištarti žodžiai giliai įsismeigė į mano smegenis... Nevieta čia plačiai aiškinti labdarybės uždavinius. — Aš Jovaro niekuomet asmeniškai nemačiau. Aš pažįstu jį tiktai, kaipo tautos darbininką, kuris sąžiniškai dirba. Jisai dirbo, kaip išmanė. Ar Jovaro darbas buvo p. Vaidevučio partijai naudingas, ar ne — aš apie tai negalvoju. Jovaras pagarbą užsipelnė savo pasišventimu, savo darbu. Tat tautos garbė reikalauja, kad ir jo dideli ar maži nuopelnai butų apčienijami, kaipir kiekvieno tautos darbininko. Kas tik yra veikiama lietuvių kalba, yra veikiama Lietuvos labui.

Turbut protestonai-krikščionįs ir visi kiti artimo meilę gerbiantieji žmonės, o gal ir didžiuma katalikų, nepritartų tokiam p. V. tvirtinimui, jog „katalikai-krikščionįs negali buti Jovarui prielankųs, nes daugelyje vietų jo poezijoj užgaunama jųjų jausmai bei įsitikrinimai''. Matyt, kad p. V. jau ne kokis moksleivis, bet suakmenėjęs kunigas, nes jis dogmatiškai, be jokios abejonės sako: „Katalikai-krikščionįs negali buti Jovarui prielankųs''. Beto, jisai kalba už visus katalikus-krikščionis ir autoritetiniai pasako, ką katalikai-krikščionįs gali daryti ir ko negali. Ar Jezaus mokslas laimina p. V. žodžius, apie tai drąsiai galime paabejoti. Liet. Mokslo Draugija taipgi ir katalikystę skaito partija. Tai sulig p. V. manymu, L. M. D. neprivalytų remti nei vieno kataliko, kaipo priderančio prie partijos žmogaus. Bet taip nėra: rimtesni žmonės rimčiau žiuri į dalykus ir į partijas.

Apie solidariškumą ir mokslo principus p. Vaidevučiui visai nepritinka nei užsiminti. Jeigu p. V., kaipo katalikas-krikščionis negali jokiuo budu susitaikinti labdaringame darbe ten, kur labdarybė tenka ne tik katalikams, bet ir „suklydusiems'', tai kokiu budu p. V. mano suvesti musų „paklydusius'' partijinius žmones tautiškon vienybėn? Nejaugi tokiomis nelogiškomis priekabėmis, kokios išspausdintos „Moksleivio'' 2—3—4 numeriuose 1913 m., mano tai padaryti? (Į „Moksleivį'', kaipo Amerikos katalikiškos-moksleivijos organą, jokios atidos negalima kreipti. P-as V. K. Račkauskas rašydamas (žiur. „Tėv.'' N18) apie pirmeiviškųjų moksleivių organą, pasakė štai ką: „Peržiurėjus „Jaunimo Sapnus'', galima manyti, kad tai ne jaunų moksleivių organas, bet taip sau 4 puslapiai popieros, spausdinamos tam, kad butų kur patalpinti vieno-kito pseudonimo raštelis Tais pačiais žodžias galima išsireikšti ir apie „Moksleivį''. **Red.)**

Galų-galę reikia paklausti p. Vaidevučio, kas jam labjausia rupi: ar tautiškoji vienybė, ar tiktai vandens drumzdimas ir žvejojimas šalininkų?! Bet kokia gi nauda butų katalikams-krikščionims, jeigu jiems pasisektų suerzinti žmones ir atitrauk tį kai-kuriuos savo draugus nuo steigiamos ukininkavimo mokyklos parėmimo? Niekas negali užtikrinti, kad antru kandidatu į tą ukį, kuris bus lietuvių tautos savasčia ir Liet. Moks. Dr-jos prižiurimas, nebus katalikas, pavargęs tautos darbininkas.

A. K. Rutkauskas.

UNIJOS ATSILIEPIMAS Į NEORGANIZUOTUOSIUS CHICAGOS RUBSIUVIUS.

Chicagos lietuviai nesibijokit! Jau jusų tarpe yra unija, pasirengusi ginti jusų reikalus. Naudokitės pragumais! Skaitykite, mąstykite, darykite taip, kaip čia nurodyta, tada pamatysim, kad kaip laimėta **New Yorke,** taip ir Chicagoj galima laimėti trumpesnė darbo diena, didesnė mokestis ir platesnė laisvė.

Skaitykite štai ir įsidėmėkite!

Jeigu jųs ir jusų bendrai darbininkai paklausysite ir darysite taip, kaip čia bus nurodyta, tai keliomis savaitėmis penkesdešimtis Chicagos rubsiuvių bus jau unijos eilėse, darbdaviai bus priversti išpildyti reikalavimus, pripažinti uniją, ir jųs laimėsite su daugiau mokesties ir mažiau darbo valandų.

Rubsiuvių Unijos Jungtinė Taryba žino, kad 99 nuošimčiai šio amato darbininkų ir darbininkių dvasioj ir principuose yra unijistai ir unijistės. Tatai ir nori tuos 99 nuošimčius suorganizuoti, vesdama nuolatinę sistematinę agitaciją, kurioj, ji tikisi, padės jai ir patalkaus vyrai ir moterįs dirbantieji kiekvienoj siuvamoj dirbtuvėj.

Vengsime skubotų ir neapmąstytų žingsnių. Pirmių-pirmiausiai bus pasirupinta, kad jųs galėtumete priklausyti unijon visai nesibijant, jog busite vienui vienas savo dirbtuvėj paliktas „boso'' malonei. Kiekvienas šios pramonės darbininkas bus pilnai supažindintas su dalykų stoviu, taip, kad visa rubsiuvių armija, kaip vienas didis ir nepasipriešinamas kunas, galėtų žengt priekyn. Šis atsiliepimas, kurį jųs dabar savo rankose laikote, bus taip jau rankose kitų penkesdešimts tukstančių siuvėjų. Po šito bus dar daugiau pranešimų. Skaitykite juos su atidžia. Jie pasakos jums, kas jau padaryta ir kas dar reikia daryti. Jie paaiškįs dalykus, kurie jums labiausiai turi rupėti. Bukite prisirengę ir prisiklausykite šiai švietimo ir organizavimo agitacijai, kurios tikslas yra duoti jums unijonizmą, taigi platesnę laisvę, žmonišką savęs pagarbą ir geresnes gyvenimo sąlygas.

Pagalvokite apie tai.

Anksčiau ar vėliau jųs turite priklausyti unijon, ir anksčiau ar vėliau jusų darbdavys turės jums tą teisę pripažinti. Šiandien rubsiuviai gauna mažiau mokesties nekaip dešimtį metų atgal kad gaudavo, kuomet i gyventi buvo pigiau. Jųs vis ir vis labiau skubinami dirbti, tečiau tas didelis jusų skubumas nieko jums nebepadeda, nes juo jųs daugiau padarote, juo labiau jums mokestį sumažina.

Šitaip negali ilgiau buti. Niekas negali amžinai nuoskriaudų kęsti. Jųs turite turėti laisvės ir reikalauti savo teisių. Ar panorėsite jųs veikti **dabar,** kada turite geriausios progos, kada darbdaviai nedrįsta pašalinti jus iš darbo, ar lauksite ir lauksite tol, kol jię pasirupįs gauti pigių darbininkų, su kuriais jiems nesunku bus apgalėti jus, kada jųs, nebegalėdami ilgiau pakęsti priespaudos, sukilsite savo reikalų ginti.

Ar ne geriau pasirinkus tinkamo laiko veikti? Dabar ir yra geriausias tam laikas. Rytinėse valstijose jau visi rubsiuviai susiorganizavo. Jie turi stiprią uniją. Rytų krašto firmos negali gauti pakankamai darbininkų savo pačių užsakymams įšpildyti. Taigi jie negalėtų apsiimti išpildyti vakarų šalies firmų užsakymus, o jeigu ir galėtų, tai darbininkų unija neleistų jiems tatai padaryti.

Šitos rytų šalies unijos visados bus pasirengusios paremti jus, jeigu tik jųs norėsite organizuoties. Beto, jųs tvirtai galite savo koją pastatyti Chicagoj, kame yra stiprių vietinių unijų su keliais tukstančiais sąnarių. Jųs turite ir jiegų ir pragumų, kad tik norėtumete visu tuo pasinauti. Laikas atsimainė. Jųs nebeesate tokie visai beginkliai prieš